

Peter Lauremberg

**Petr: Laurembergi[i] Cronius Sive Series compendiosa rerum illustrium,
gestarum a Mundi exortu, ad usq[ue] annum iam currentem 1642.**

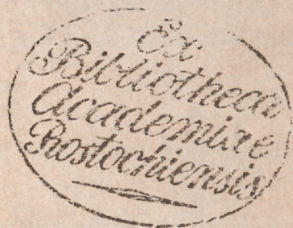
[Rostock]: Bibliopolium Hallervordianum, 1642

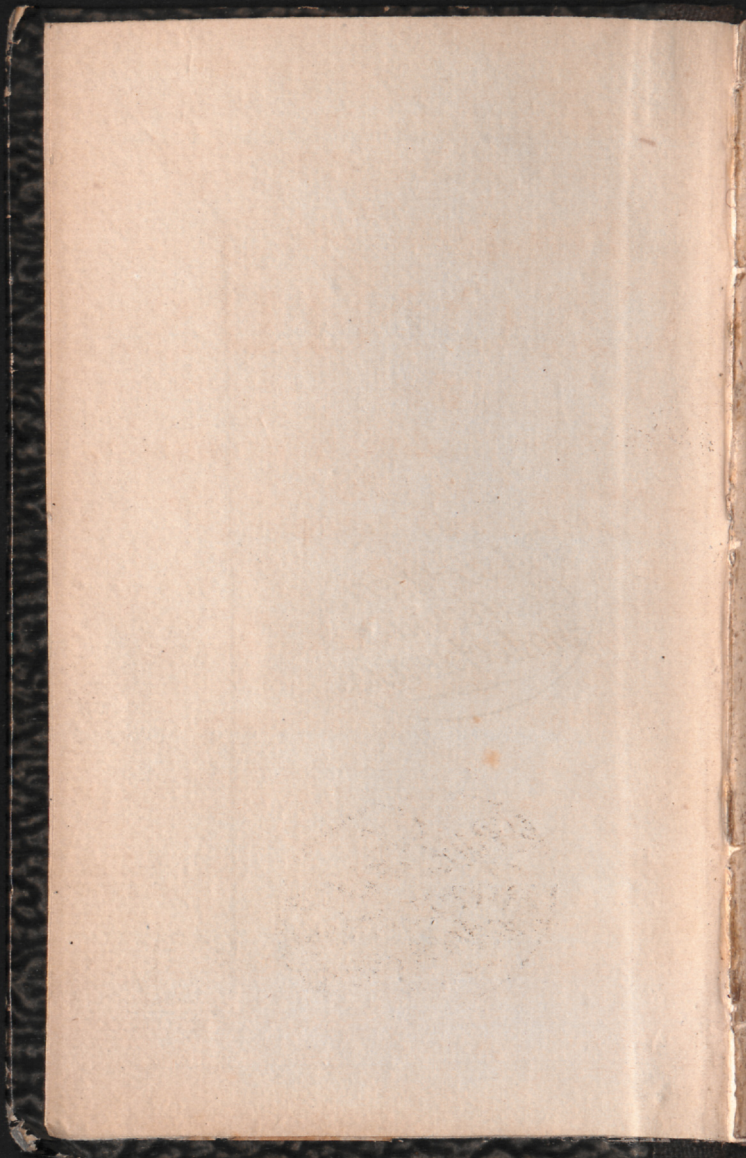
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730468550>

Druck Freier Zugang

Rb-366¹⁻⁴

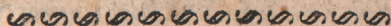

PETR: LAUREMBERGI
CRONIUS

Sive

Series compendiosa rerum illu-
strium, gestarum à Mundi exortu, ad
usq; annum jam currentem

1642.

Exponitur
In bibliopolio Halleryordiano,

PETRI LAURENTII
CRONICA

Series compositionis
suum. etiam a M. Anderson ad
usq. annum 1400. continet

16. 42.

Expensis
In Bibliotheca Historica

PETR: LAUREMBERGI
SERIES
COMPENDIOSA
HISTORIARUM
PRÆCIPUARUM,

A mundi exordio usq; ad annum
à nato Christo 1642. & Im-
perat: FERDINAND: III.

PRÆLOQUIUM.

TRadituri seriem historiarum à
primordiis mundi usq; ad curriculū
presentis anni 1642. in primo limine
lubenter & procul mittim⁹ allegoricas historie
definitiones, qualis est illa Ciceronis, qua dici-
tur Historia esse lux temporis, magistra vitæ:
quales item plurimæ sunt aliorum. Vos sci-
tote indolem historie positam esse in eo, quod
sit rerum gestarum fidelis enarratio, additis
locorum, temporumq; circumstantiis. RES
verò enarrari oportet, ne cum figmentis &
fabulis confundatur historia. Tum fidelem
oportet esse Historicum, ne quid ad arbitrium
alienæ libidinis effutiat; citra gratiam, citra o-
dium. Deniq; accedat regionum annorum-

A 2

que

que designatio, quæ sunt quasi columnæ duæ, quibus nititur structura totius ædificii historici. Caterum cum res omnes gestæ sint vel à Deo, vel ab hominibus, homoq; referri soleat ad duplicem finem, ad Deum & homines alios, proinde duplex erit historia: *sacra & profana*. Quin insuper id præmonitos vos venio nullius profani scriptoris monumenta seu opera ulterius aut antiquius sese extendere, quam ad bis millesimum annum post conditum mundum.

Non excedunt tempora Nini, qui primæ Monarchiæ autor fuit, sed omne id temporis curriculum, quod fuit bis mille annorum, pertinaci silentio involutum nesciretur, absque divino scriptore Moyse esset, è quo tanquam ex fonte haurienda est historia, de rebus gestis ante quatuor Monarchiarum initium.

Poterit igitur ambitus Syntagmatis huius historici includi quinque membris, quorum erit primum de *ætate ante Monarchicâ* bis mille annorum. Secundum: *Prima Monarchia Chaldaeorum*, quæ perennavit mille quadringentos annos. Tertium: *Monarchia Persarum*, quæ viguit per annos bis centum duodecim. Quartum: *Monarchia Græcorum*, cujus fuit duratio per annos ducentos nonaginta.

ginta & unum. Quintum: *Monarchia Romanorum ultima*, quæ incepit quadraginta sex annis ante natum Christum, & porro post eundem natum floret per annos mille sex centos triginta octo. Omnes hos annorum calculos si addendo collegeritis in summam, erunt nunc à mundo condito *anni quingues mille quingenti nonaginta unu*. Quicquid intra hunc decursum temporis memoriâ dignum evenit inter homines, id imposterum (cum bono Deo) succinctè sumus enarraturi.

LIBER PRIMUS,

De

A. M.

Ætate antemonarchica.

ADAM, EVA.

DEUS post mundum conditum & perfectum sexto die creationis, formavit ex gleba terræ rubra Adamum; & ex Adami costa conjugem ipsius Hevam, in statu innocentie & sapientie: illisq; usurpandum dedit hortum in Eden, ad vitæ sustentatione & amœnitatem, qui & arboribus pulcherrimis erat consitus, & quatuor fluminibus irrigatus. Fuit procul dubio hic Paradisus situs in Mesopotamie aliquo angulo versus Assyriam supra Chaldæam.

A 3

dæam.

dæam. Nam hanc esse terram Eden, ex sacris literis liquet Ezech. 47. ubi hodiernum fluvium illi quatuor spectantur; ab occidente Euphrates, ab oriente Tygris, &c: Adam sapientissimus, conspectis animalibus omnibus nomina indidit, indoli cujusq; convenientia; Sed iste amantissimus Paradeisus locus fuit ubi in arumnabilem perniciem præcipitarunt, tum semetipsos, tum posteros primi hi Parentes. Degustarunt enim fructum arboris, cujus esus illis erat interdictus: Non multo post promissio illis facta fuit de semine contrituro caput serpentis; Et tunc expulsi fuere ex Paradiso, commoratiq; in locis circumvicinis, id est, in ea quam dixi Mesopotamia. Adam postquam vixisset annos nongentos triginta, genuissetq; liberos, mortuus est. Haud dubio plurimos reliquit procreatos tam longo temporis spatio, sed è quibus tria tantum nomina annotata sunt.

C A I N, A B E L.

Extra Paradisum igitur primo omnium Adam genuit Cainum, qui primus est ex patre & matre natus; post genuit etiam Abelum: Iste erat Opilio, hic Agricola: Cain perversus, Abel probus. Cum uterq; Deo primitias obtulisset,

fer.

COMPEND: HISTOR:

set, descendit quidem de caelo flamma, & Abelem sacrificium devoravit, utpote Deo gratum: at Caini munus neglectum fuit & contemptum, proinde Cain ductus odio adversus fratrem Abelem, ipsum occidit.

Hoc nomine Cain à Deo maledictus in exilium ablegatur; facitq; secessionem à parentibus, abducta haud dubio secum una è fororibus suis; Postmodum civitatem quoq; exstruxit, nimirum intra tot annos crescente multifariam illius progenie; (nam Philo Judæus Cainum vixisse tradit annos 730.) eiq; de filio suo primogenito HENOCH nomen imposuit. Piora ista acta sunt intra primum centenarium annorum mundi. Caini generatio aut progenies talis fuit. Cain genuit Henoch primum. Henoch, Irad, Mahujael, Methusael, Lamech, Jabal, Jubal, Tubalcain, Naema.

In hac serie notandum: Henochum Caini filium, fuisse distinctum ab Henoch filio Sethi. Poterit igitur ille dici Henoch primus, hic secundus. Deinde & Lamech hic primus (secundus Lamech fuit Sethi filius) Vir nequissimus, & progenitori similis fuit, qui duas sibi adjunxit uxores, cum Deus uni viro unam dedisset. De hac profapia Caini non sumus

A 4

magno

A. M. magnoperè solliciti; neque enim exinde debebat oriri Messias, cujus gratia à DEO omnes historiarum ordinatae sunt: Quin potius omnis hac progenies periit, & deleta est diluvio, nec quisquam supermansit. Sic igitur Abel erat occisus, & Cain mortuus.

SETH & EJUS PROGENIES.

130 Proinde DEUS donavit Adamo tertium filium, melioris frugis, qui vocatus est Seth: atq; is fuit vir, ex cujus posteris & nepotibus tandem genitus est Christus. Sethi tempore primum cœptum est prædicari nomen Domini.

1056 Profapia Sethi hæc est. Adam, Seth, Enos, Kenan, Mahaleel, Jared, Henoch secundus, Methusalem: Lamech secundus, Noach. Est igitur Noach decimus ab Adamo, quemadmodum (ut post videbimus) à Noah decimus est Abraham. Cum Noaho finitus est primus millenarius mundi, vel temporis antemonarchici. In hac ferie Sethi tres posterii ante Noachum celebriores sunt, I. Henoch, qui postquam per trecentos annos prædicasset nomen Domini, non gustata morte vivus translatus est in cœlum, ob pietatem & vitæ innocentiam; vixit tot annos, quod dies habet annus sc. 365.
II. Ma-

H. Mathusalem Henochi filius omnium mortalium annosissimus & maximè longevus fuit, annorum 969. III. hujus filius Lamech annos vixit septingentos septuaginta septem. A. M. 777

Noah filius Lamechi, genitus anno mundi 1056. habuit tres filios, Japhet, Sem & Cham. Cum ætate Noachi DEUS ob scelera constituisset genus humanum perdere, jussit Noam fabricari arcam, in quam mandato Dei ingressus est, tum ipse, tum ejus tres filii, juxtaque cum illis quatuor, uxores, & universum octo homines; Tum præterea in arcam intromisit Noah septem paria de quaque specie animalium mundorum; & unum par de immundis. His arcâ receptis Deus fores arcæ foris occlusit; caperuntque pluvie decidere per quadraginta dies ac noctes: donec omnis anima vivens in sicco, extra arcam interierit, & aqua supergressa sit altissimorum montium cacumina. 1656
Constitit aqua super faciem terræ per dies centum quinquaginta. Noah in arca mansit aquis defluentibus per annum & undecim dies. Interea neque ipse, neque filii ipsius generantur: neque ullum arcâ aservatum animal. Finito diluvio Noah egressus est cum tribus filijs Japhet, Sem & Cham, qui postmodum terram ab hominibus vacuum, occuparunt. 777

A. M. omniaq; animalia, desertâ arcâ terram iterum contigerunt, & novâ benedictione, (nam primæva cessaverat in arcâ) donantur à Jehova.

JAPHET primogenitus in ditionem suam accepit universam Europam: Hic igitur omnium nostrum est Autor, sumusq; nos audax Japheti genus; Germani, Galli, Hispani, Muscovitzæ &c. omnes quondam Ethnici.

SEM secundus natus, originem præbuit Patriarchis post diluvium Hebræis Judæisque omnibus, ipsiq; adeo Christo: Omnes Judæi oriundi sunt à Sem.

CHAM tertius seu minimus, maledictus ob prostitutum irrisione parentem ebrium, primus fuit autor & progenitor primæ Monarchiæ.

Illud notandum obiter: Sicut Noah decimus fuit ab Adamo, sic decimum à Noah esse Abrahamum, sobolem ipsius Semi, de quo ejusque filiis, dicemus sub prima Monarchia.

Porro ad Chamum quod attinet, filius ejus fuit Chus, Chusi filius Nimroth, primus terræ Induperator fortissimus, abs quo nonnulli aspiciantur primam Monarchiam Assyricam. Hic Nimroth unâ cum subditis quos sibi associaverat, conatus est extruere turrim, cujus fastigium

stigma ad coelum pertingeret; sed desistere coactus fuit ab opere, immissa à Deo linguarum confusione. Condidit hic Urbem Babylonem in Assyria. Nimrodi filius fuit Belus, & Beli filius Ninus, cum quo nos auspicamur primam Monarchiam. Atq; ita tempus antemonarchicum in profanis claudit Belus: in sacris progenitores Abrahami.

LIBER SECUNDUS,

De

*Monarchia prima Assyriorum**Chaldaerum & Babyloniorum.*

PARTICULA I.

2000

Capita secularia I. Monarchiæ.

I. NINUS.

A Nino celebriores Historiographi auspicantur primam Monarchiam: ultra tempora Nini profanorum Autorum se extendit, testibus Justino, Vellejo Paterculo, Diodoro Siculo, & aliis. Ninus Dominus fuit Assyriæ, Mediæ, Persiæ, Chaldææ. Extruxit Urbem Niniven; postremum illi bellum fuit cum Zoroastre; quo finito & ipse vitam finivit.

H. SE.

II. SEMIRAMIS.

Fuit hæc Nini Uxor, quæ quomodo ad Imperium pervenerit, intelligere poteritis ex Justino, qui scribit, eam defuncto marito assumpsisse habitum Viri. Muretus tamen refert fuisse concubinam vernæ alicujus Regii, Ninum ejus amore captum sibi adjunxisse, & coaptasse in conjugem. Hanc cum libidine regnandi aliquando teneretur petiisse, à Nino ut per unum saltem diem sibi concederet plenum Imperium, eâ lege uti quidquid juberet prætenus daretur effectui. Eo impetrato Semiramidem initio levia quædam imperitasse: paulo post majora, ad quo omnia expedienda cum satellites promptissimos vidisset, tandem jussisse Ninum interfici. Interficitur; ipsaque ex imperio diurno sibi paravit diuturnum. Semiramis res gessit supra muliebrem sexum. Babylonem cinxit muro celeberrimo & famoso; qui & annumeratus fuit septem mundi miraculis; Cum tandem proprii filii Ninia sollicitaret concubitum, ab eo ense transfossa est.

III. NINIAS.

Ninias duorum priorum filius, quemadmodum sexum cum matre sic & animum virus est

sus est commutare, solis voluptatibus deditus: A. M.
 Administravit Imperium suum per Regulos,
 inter quos fuit quoque Kedor-Laomor, qui
 dum compesceret Reges Gomorrhæorum, et-
 iam Lothum Abrahami ex fratre nepotem ca-
 ptivum abduxit, quem tamen Abraham ite-
 rum vindicavit in libertatem, ut legitur Gen.
 cap. 12.

IV. NINIÆ SUCCESSORES.

Post Niniam administrarunt Imperium
 in Assyria plurimi Reges, qui numerantur or-
 dine tringinta tres; sed sola nomina, nihil re-
 rum ab iis gestarum. Hi ultra mille & am-
 plius annos dominati sunt Imperio Assyriaco.
 Hos saltem sicco pede præterimus.

SARDANAPALUS.

Fuit hic Vir muliere corruptior, aliàs di-^{3000.}
 ctus excelsus, dominus, everfor; semper vixit
 inter greges scortorum, solitus ipse quoq; la-
 nam & purpuram nere, muliebri habitu indu-
 tus: neminem admittebat ad aspectum & al-
 loquium, sed per Regulos & Præfectos omnia
 agebat. Hunc cum aliquando Arbaces præfe-
 ctus Mediæ & Persiæ vidisset sedentem inter
 mulieres, & colum ducentem, dixit, nefas esse
 tantum virorum parere uni mulieri: proinde
 facta.

facta conspiratione adscito in societatem Be-
leso Chaldæo sacerdote, bellum intulerunt.
Sardanapalo, eumq; post aliqua prælia device-
runt. Qui desperans omnem thesaurum
Regium seq; ipsum in rogam conjecit & con-
cremavit; hoc solo imitatus virum.

SCHISMA IMPERII ASSYRICI.

Extincto Sardanapalo incepit regnum
Assyricum in tres factiones, seu tria distincta
regna secerni, quæ tamen adhuc pertinent ad
hanc primam Monarchiam. In Græcia &
Media Regem se proclamavit Arbaces, occisor
Sardanapali; In Chaldæa reges novi alii: in As-
syria pauci adhuc Assyrici. Ultimus inter
Reges Assyriorum fuit Assur Addon. Inter
Chaldæos potentissimus fuit Nebucadnezar,
ejusq; nepos Balthasar, qui fuit ultimus Chal-
dæus. In Media Arbacem sequuti sunt alii
ut Astiages, Darius, Medus & Cyrus; sed apud
hos Medos & Persas mansit monarchia Medo-
rum & Persarum, cujus caput fuit Cyrus, de
quo sub II, Monarch.

PARTICULA II.

*De Historiis sacris corresponden-
sibus prima Monarchia.*

Tres

Tres Patriarchæ post diluvium A. M.
ABRAHAM, ISAAC,
JACOB.

Circa exitum temporis Antemonarchici,
circa initium primæ Monarchiæ ætate Ni- 1950
ni & Semiramidis vixerunt parentes Abraha-
mi Nahor & Thara. Abraham floruit circa
annum quinquagesimum post bis mille an-
nos à mundo condito. Cujus nepos ex fra-
tre fuit Loth, fidelis Abrahami Socius in pere-
grinationib9. Abrahami filius fuit Isaac, Isaaci 2048
Jacob. Hi tres ultro citroq; peregrinati sunt 2108
& habitaverunt in Chaldæa, Mesopotamia, Ca-
naan: Aliquando recto itinere perrexerunt in
Ægyptum, & hinc iterum in patriam suam;
Hi suum curriculum absolverunt annis circi-
ter bis centum & quinquaginta. Inter Jaco-
bi duodecim filios fuit & Joseph, qui in Ca-
naan venditus, & traductus in Ægyptum, ibi
quid rerum gesserit, in Genesi narratum est. 2217

PATRIARCHARUM POSTERI.

Postquam Josephi memoria & beneficia,
quibus Ægyptum affecerat, oblivione jam e-
rant oblitterata, per multos annos surrexit no-
vus Rex Pharaon. (nam omnes Reges Ægypti,
genes

A. M. generali titulo dicuntur Pharaones: & Pharaon, cui Joseph venditus fuit, proprio nomine dictus fuit Amasis) cognomine Busris, qui populum Israeliticum nimis quam sese multiplicantem, delere conatus est, promulgato decreto, ut omnes masculi suffocarentur.

Duo DUCES MOISES & JOSUA.

2450. Sub hoc Busride natus fuit Moises, floruitq; Anno mundi bis millesimo trecentesimo & octuagesimo:

De hoc viro proluxæ sunt sacræ literæ: Moises multis Miraculis editis, quibus sese opposuerunt Magi Pharaonis, Jannes & Jambres, teste Paulo 2. ad Tim. 3. tandem ex Ægypto eduxit Israelitas, versus terram promissam, quod factum anno mundi bis millesimo, quadringentesimo & quinquagesimo quarto: deduxit verò eos per mare rubrum, & quidem teste infallibili Topographia, ubi mare rubrum latû fuit ad viginti circiter milliaria, quod iter vix septem aut octo dierum spatio potuerunt absolvere, tam immensæ hominum cohortes. Exierunt sexcenta millia hominum bellicosorum, non numeratis foeminis, infantibus, & impedimentis. In deserto commorati sunt qua-

quadraginta annos, circumducti per varias A. M.
ambages, quo temporis spatio, in deserto &
via hac, omnes ad unum obierunt qui exie-
rant, exceptis Josua & Caleb. Mose mortuo, ²⁴⁹³
Josua factus est Dux populi, scil. liberorum à
Patribus relictorum, & introduxit eos in ter-
ram promissam.

QUATUORDECIM JUDICES.

Duobus Ducibus successerunt ordine,
Judices quatuordecim, quorum initium anno ²⁵¹¹
mundi bis millesimo quingentesimo vigesi-
mo. Hi rexerunt populum per trecentos quin-
quaginta annos, usque ad annum mundi bis
millesimum octingentesimū septuagesimum.
Fuerunt autem hi ordine, 1. Othoniel vel Ath-
niel, 2. Ehud, 3. Samgar, 4. Debora & Barack,
5. Gideon, 6. Ahimelech, 7. Thola, 8. Jair,
9. Jephtha, 10. Ebzan. 11. Elon, 12. Abdon, 13.
Simson, 14. Eli. Horum Historia plenius legi ²⁸⁰⁰
potest in libris Judicum.

TRES REGES.

Post Judices quatuordecim sequuti sunt
Reges tres. Noluerunt enim Israelitæ con-
tenti esse Judicibus: Sed Regem poposcerunt
magno clamore: itaque Judicem ultimus &
Propheta Samuel in Regem unxit Saulem, qui ²⁸⁷⁸

B

solo

A. M. solo biennio probus fuit : post nequam & perversus, suoque tandem ipsius gladio incubuit.

DAVID.

2880 Sauli successit David, ipsius gener est ar-
miger: feliciter regnavit: floruit: & mortuus
est anno ætatis septuagesimo.

SALOMON.

2931 Tertius Rex Salomon Davidis filius flo-
ruit aliquot annis post patrem, quo Rege,
nec sapientior, nec potentior, nec ditior à
Sole unquam visus est. Hic ineffabilem pos-
sedit auri vim; argenti verò tantum, quantum
est lapidum in stratis platearum. Exstruxit
Deo templum, in quo opere occupati fuere
octuaginta mille operarii, septuaginta mille
ministrantes, ter mille trecenti inspectores;
Ipse Salomon quotidie aluit in aula sua quin-
quaginta mille homines: quadraginta mille
equos ad opera: duodecim mille equos ad
itinerà: habuit septingentas uxores legitimas,
& trecentas pellices.

Sub senium consensit in idololatriam mu-
lierum suarum: tamen ultimò omnia vani-
tatis condemnans, piè mortuus est, ut pater
ipsum.

REGNUM

REGNUM SALOMONIS A. M.
DISTRACTUM.

Ut omnia ad summum fastigium deducta tandem ruunt: sic & florentissimum Salomonis regnum. Illo enim mortuo secessum 2970 est in duas factiones: duæque tribus Judæ & Benjamin, elegerunt sibi peculiare Reges, dictos Reges Judæ; Cæteræ decem tribus item peculiare Reges Israelis; quorum regimen & primum auspiciis incidit in annum mundi ter millesimum: duravitq; per quadringentos circiter annos. Reges Judæ fuere numero viginti: inter quos ultimus Zedechias circa captivitatem Babylonicam.

Reges Israelis fuerunt novendecim. Exitus & terminus horum Regum fuit temporibus Danielis Prophetæ, cum quo finiunt historiæ Sacræ sub prima Monarchia, circa annum à mundo condito ter millesimum quadringentesimum. Sub his regibus floruerunt omnes Prophetæ, quorum monumenta in Bibliis leguntur.

PARTICULA III.

Historiæ Græcæ sub prima Monarchia.

Tempore primæ Monarchiæ in Græciâ

B 2 non

A. M. non fuit unum Regnum, sed varii Principes, varia Respub.; privum & peculiare regimen. exercuerunt in suos. Nimis prolixum foret historias omnium recensere: Et certè tædet me hoc facere cum sciam pleraq; à Græcis tradita fabulis & vanitate esse plenissima. Missis aliis hic saltem Trojanas historias recensere succinctè. In agro Trojano, qui interventu Archipelagi & maris mediterranei, sejunctus fuit à reliqua Græciâ, primo omnium dominatus est Teucer: quem secutus Dardanus: *Exitus* eumq; Tros conditor Urbis Trojæ: abs quibus *Israelitarum* hi populi dicti sunt Teuceri, Dardani, Troes. 2484 Eorum successor fuit Ilus, qui arcem Trojanam, Ilion, extruxit: vixerunt hi tempore duorum ducum Mosis & Josuæ; Post illos Laomedon gubernavit, tempore primorum Judicum, ejus ætate tum Hercules, tum Jason & Argonautæ suas expeditiones instituerunt. Postremus ditionis illius Rex fuit Priamus, cujus filius Alexander, (aliàs Paris) cum Græciam perlustrans uxorem Regis Menelai per vim abripuisset, cœperunt reliquæ Græciæ Heroes, Agamemnon, Nestor, Achilles, Ulysses aliq; collectis militibus & classibus instructis Trojanis bellum movere. Priamus cum suis filijs, Hector, Deiphobo itemq; Anea, principe Troja.

Trojano, pro viribus defendere urbem & regionem suam : tandem post integrum decennium obsidione peracta per fraudem & dolum capta, expugnata & in flammam conjecta fuit Troja. Peritq; Priamus cum omnibus suis. Sed nec meliorem sortem experti sunt Græci, qui vel in reditu, vel apud suos plariq; miserè perierunt.

Hoc adjungendum ad historias Græcas, quod tempore Prophetæ Danielis in Græcia vixerunt & floruerunt septem Sapientes, & ditissimus Rex Croesus.

PARTICULA IV.

Historiæ Romanæ respondentēs primæ Monarchiæ.

In campo Romano seu in Latio, qui vixerint, aut imperaverint hominib; initio primæ Monarchiæ, non annotatum est in historiis. Circa tempora Mosis & Josuæ tenuerunt has oras populi Aborigines, sic appellati, quia illorum primordia nemo nescivit : Horum Rex postea factus est Janus, qui ob prudentiam summam creditus est duplicem habuisse faciem. Janum secutus est Latinus circa tempora primorum Judicum: (& quidem circa aetatem Deborah) cujus filia Lavinia, quæ

B 3 initio

A. M. initio Turno Regi Rutilorum fuerat desponsata, postea data est in uxorem Æneæ principi Trojano, qui post primam conjugem Creusam deperditam, ab exitio urbis Trojæ, illuc exul venerat.

Post Æneam regnavit ejus filius Sylvius: & tandem universim ordine sibi invicem succedentes tredecim Sylvi alii: inter quos ultimus fuit Sylvius Amulius: hujus frater Numitor. Numitoris filia Rhea Sylvia, alias Ilia dicta, compressa nescio à quo milite, quem Martem fuisse dicunt, peperit gemellos, Romulum & Remum, primos conditores urbis Romæ. Romulus postquam Remum fratrem interfecisset, Regem se fecit primum urbis Romæ. Post hunc mortuum electus est Numma Pompilius, vir admodum religiosus. Tertius Romanorum Rex fuit Tullus Hostilius. Quartus, Ancus Martius. Quintus, Tarquinius Priscus: qui & Lucumo, cujus uxor Tanaquil omnium mulierum imperiosissima & maxime fastuosa. Sextus, Servius Tullius, cum quo finitur prima Monarchia. Septimus, Tarquinius superbus, cujus ætas incidit in initium secundæ Monarchiæ.

Sylvii isti vixerunt tempore posteriorum Judicum.

Reges

Reges hi septem temporibus trium Re- A. M.
gum, Saulis, Davidis & Salomonis, ut & se-
quentium.

Finis primæ Monarchiæ.

LIBER TERTIUS.

De

Monarchiæ secundæ Persarum

& Medorum.

PARTICULA PRIMA.

EXtinctis & abolitis Regibus omnibus Af- 3400
syriscis, Chaldæis & Babylonis, dixi ad Me-
dos devolutam esse potestatem : apud quos
ultimus sub prima Monarchiâ fuit Astyages.
Cœpit verò secunda Monarchiâ circa annum
mundi termillesimum quadringentesimum :
perennavitq; usq; ad termillesimum sexcente-
simum duodecimum annum mundi : Tota e-
jus duratio annorum ducentorum duodecim:
multò sane inferior Monarchiâ primâ, si du-
rationem spectemus.

I. CYRUS.

Primus Princeps & caput Monarchiæ se- 3410
cundæ, id est Persicæ, fuit Cyrus, cujus ortum
& incrementa eleganter describit Justinus.

B 4

Dici.

A. M. Dicitur in Sacris Cores. Fuit Rex verò Dei cultui addictus : multo favore Judæos profecquens. Tandem à Tamiride Massagetarum vel Scytarum Regina, cui bellum intulerat, trucidatus, & caput ejus utri pleno sanguinis injectum est.

2. CAMBYSES.

3426 Cyri filius, plurimum desciscens à virtute paternâ Ægyptum imperio suo adjecit.

Magus SMERDIS.

3429 Cambyfi successit supposititijs quidam Magus, nomine Smerdis, qui à Proceribus regni occisus fuit, neque affirmatur inter Monarchas.

3. DARIUS.

3432 In locum Smerdis surrogatus est, & per equi sui hinnitum ad imperium promotus, Darius Hytaspis filius : unus ex latellitibus regijs, qui Græcis bellum intulit : quod ipsi dixerunt primum bellum Persicum.

4. XERXES.

3464 Sequitur Xerxes, omnium Regum Persicorum potentissimus, quod ipsum jam ante Danieli Prophetæ præfagiverat Angelus. Hic idem est, qui in Biblijs dicitur Ahasverus, cujus prima uxor Vasthi repudiata, secunda Esther. Xerxes bellum itidem movit Græcis, quod fuit secun-

secundum Persicum bellum. Introduxit Xerxes hoc bello in Græciam tantam hominum multitudinem, ut ab iis integra flumina fuerint ebibita, vastissimi montes transportati, ingentes terræ tractus à continente abscissi & circumnavigabiles facti. Herodotus scribit, fuisse sexies millena millia capitum. Sed totus hic exercitus brevissimo temporis spatio in nihilum est redactus à Græcis, ipseque Xerxes deliciis diffluens occisus à suis.

SUCCESSORES XERXIS.

Xerxem ordine sequuti sunt hi. Quintus, 3525

Artaxerxes Longimanus: Sextus, Darius Notus vel Spurius. Septimus, Artaxerxes Mne- 3547

mon: Octavus, Ochus, turpissimus homo, qui octuaginta suos fratres occidit, una die, ipse iterum occisus à Bagoa Eunuchò: Arses filius Ochi, quem & ipsum Bagoa interfecit. Ultimus Persicorum Regum fuit Darius Codomannus, quem Alexander Magnus & bello invasit, & omnem illius exercitum stravit, & 3610 Dario interfecto imperium transtulit ad se.

Atque ita cum hoc Dario Codomanno finita est secunda Monarchia Persarum, circa annum termillesimum sexcentessimum vigesimum & paulò amplius.

B 5

PAR-

A. M.

PARTICULA II.

Historia Judaica subsecunda
MONARCHIA.

3410 **A**uspicante hac secunda Monarchia soluta est captivitas Babylonica septuaginta annorum, & consciscente Cyro primo Monarcha Persico, in libertatem redierunt Judæi, quadraginta duo mille trecenti & sexaginta. Hi non solum receperunt à Cyro vasa aurea olim è templo surrepta: sed & potestatem condendi novū templum, quod & auspiciati sunt: sed sequentum Regum perversitate pressi ab opere destiterunt, donec tandem sub Dario Notho per moti concionibus Prophetarum Zachariæ & Haggai, ædificationem templi promoverunt. Hujus Darii Nothi successor Artaxerxes Mnemon, in aula sua habuit scribam Esdram, & à poculis seu pincernam Nehemiam: Horum auxilio & consilio Judæi novis constitutionibus & legibus ornati sunt, cœptaq; Jerusalem novis mœnibus circumdari, & durarunt res Judaicæ in hoc statu usq; ad exitum secundæ hujus Monarchiæ.

PARTI-

PARTICULA III.

A. M.

Historia Græca correspondentes
secunda Monarchia.

Temporibus Cyri & Cambyſis in Græciâ Athenienſes à Piſiſtrati poſteris (Piſiſtrati dicitur fuere) per tyrannidem atrociffimè fuere oppreſſi & exagitati, ex qua tandem liberati vindicatiq; fuere, circa primum bellum Perſicum, quod Darius Hyſtaſpis Græcis intulit. Ei ſe oppoſuerunt Athenienſes duce Milthiade, cujus tropæa in ſcriptoribus Græcis utramque paginam faciunt. Hîc ductu Milthiadis à Græcis decem millibus, cæſi ſunt Perſæ bis centum mille: Verum magnus hic dux Milthiades ob crimen peculatus in carcere turpiter mori eſt coactus. 3432

Secundum Bellum Perſicum.

A Xerxe illatum fuit Græcis novū bellum, 3464 quod ipſi dixerunt ſecundū Perſicum. Quantum exercitus à Xerxe introductus ſit in Græciam diximus in hiſtoria Xerxis. His ſeſe oppoſuerunt Lacedæmonii ſeu Spartani, & Athenienſes, uſi ad hoc Bellū operâ, Spartani quidè Leonidis & Pausaniæ: Athenienſes verò Themiftoclis, Ariſtidis & Cymonis. Comiſſa ſunt quæ-

A. M. quatuor prælia memorabilia: primum ad angustias Thermopylarum, ubi (mirabile dictu) trecenti Græci straverunt vicies mille Persas, Duce Leonide. Secundum ad Artemisium promontorium duce Themistocle. Tertium ad Salaminem insulâ, ubi Persæ magnam cladem fuere passi, & Athenienses, duce Themistocle, navibus profecti sunt alio; urbi in flammâs coniectâ. Quartum ad Plateas, ubi totus Persicus exercitus profligatus cœsusque, fuit cum suo duce Mardonio. Hic Græci in credibilem auri & opum aliarum vim indepti, seipsos perdiderunt luxu. Athenienses verò urbem suam restaurarunt invitis Lacedæmoniis.

BELLUM PELOPONESIACUM.

3525 Sub Artaxerxe Longimano, & Dario Notho Græcis cum exterum hostem non haberent, sævierunt in propria viscera, & aliæ civitates alias bello invaserunt. Sicq; seipsas attriverunt mutuò, & hoc bellum à scriptoribus vocatur Peloponense, in quo primas egerunt Spartani & Athenienses. Circa hæc tempora floruerunt in Græcia omnes bonæ literæ & artes, & viri toto orbe celeberrimi, Hippocrates, Herodotus, Democritus, Anaxagoras, Socrates,

crates. Philosophi, Euripides, Sophocles, A. M. Poetæ; tum Xeuxes, Polycletus, Parafius insignes pingendi artifices. Sub Artaxerxe Mnemone vixerunt Plato & Diogenes Athenis. Plato docuit in loco, qui Academia dictus est. Ochi tempore ibidem dominatus est Philippus Macedoniae Rex, homo vaser, qui non fide sed propria utilitate bella gessit, rogatus à vicinis. Hic ex uxore Olympiade genuit Alexandrum Magnum, primum auspicem tertiæ Monarchiæ Græcorum. Hoc tempore vixit Aristoteles discipulus Platonis, per viginti annos; Alexandri Magni præceptor & secretarius per decem annos. Deniq; sub Codomanno ultimo Persico cœpit emergere Alexander magnus.

PARTICULA IV.

*Historia Romana, parallela**Monarchiæ Persicæ.*

Cyro & Cambyse regnantibus Romæ 2420 dominatum exeruit Tarquinius superbus, septimus & ultimus Regum Romanorum, cujus tum crudelitatem, tum alia memorata digna eleganter recenset Livius, quem consulere poteritis. Hic primus extruxit capitolum in monte Tarpejo. Hujus filius Sextus

A. M. tus Tarquinius stuprum intulit Lucretia, quæ
 uxor erat Tarquini Collatini. Hoc scelere
 mori Romani & Tarquinius & ejus proge-
 niem pepulerunt in exilium, neque unquam
 postea Reges Roma habuit, usque ad Julium
 Cæsarem, primum autorem quartæ Monar-
 chia. Amoto Tarquinio mox creati sunt
 duo Consules, L. Junius Brutus, filius Servii
 Tullii Sexti Regis, & Tarquinius Collatinus,
 maritus Lucretia: Sed hic ob invisum nomen
 Tarquini depositus fuit à Consulatu, & in e-
 jus locum electus Valerius Publicola. Tarqui-
 nius confugit ad Porfennam Regem Hetru-
 ria, qui eo nomine Romanis bellum movet,
 in quo tum Horatius Cocles ob defensum pon-
 tem supplicium; tum Mutius Scævola, ob com-
 bustam igne manum; tum Clelia virgo, ob tra-
 jectum natando Tybrim, suam, & sane dignif-
 simam gloriam fuere consequuti.

Hæc acta sunt sub Dario Hytaspî.

3430 Xerxis tempore evenit clades Fabiorum,
 qui numero trecenti & sex, Vejos conabantur
 aggredi: Sed omnes interierunt: extinctaque
 fuisset hæc familia, nisi unus Fabius infans Ro-
 mæ mansisset, qui postea cunctator dictus fuit.
 Sub Artaxerxe Longimano introductæ sunt
 Leges duodecim tabularum. Sub Dario No-
 tho

tho Romani continuarunt bella cum vicinis. Sub Mnemone Furius Camillus suam profapiam & famam in fastigium evexit, dum Vejos post decennalem obsidionem, subjugavit. dum ab exilio revocatus Capitolium, & reliquum Imperium Romanum, liberavit à potestate Brenni Ducis Gallici. Sub Ocho Marcus Curtius se præcipitavit in speluncam seu hiatus, qui exhalans mephitim urbem pestiferè exhauferat: Tunc quoq; L. Manlius postea Torquatus dictus, cum Gigante quodam Gallo duellum iniit, eumq; devicit. Sub ultimo Codomanno Dionysius Siciliae Tyrannus in exilium pulsus, pædagogi officio fungi coactus, pueros erudire coepit; & sic victum sibi parare. Atq; hic secundæ Monarchiæ terminus est.

Fini secunda Monarchia.

LIBER QUARTUS,

De

Monarchia tertia Græcorum.

ALEXANDER MAGNUS.

DE victo, ut ante dictum, Codomanno, devoluta est rerum omnium summa ad Alexandrum Magnum, qui primus est autor & inceptor

A. M. inceptor tertiæ Monarchiæ Græcorum. Ejus
 3630 initium incidit in annum mundi ter millesi-
 mum sexcentefimum vigefimum. Finis in an-
 num ter millesimum nongentefimum unde-
 cimam, unde tota illius duratio ducentorum
 nonaginta unius annorum. Igitur Alexan-
 der M. subvectus ad regnum Macedonicum,
 post patris Philippi mortem ætatis vigefimo
 anno; postquam Perfiã, Mediam, & provin-
 3620 cias Monarchiarum in potestatem suam rede-
 gisset, etiam ad Indias sese penetravit, quo ne-
 mo venerat ante illum præter Semiramidem.
 Hic ducta uxore Rhoxana filiæ Satrapæ, rediit
 in Perfiã, ibiq; item sibi junxit matrimonio
 Statiram Codomanni filiam: Tandem cum
 duodecim annos belligerando imperium suũ
 stabilivisset, essetq; factus Rex quasi totius ter-
 ræ, mortuus est anno ætatis trigefimo tertio
 exacto, febri ardente, postquam se nimis vino
 invitasset, anno ante natum Christum trecen-
 tesimo vigefimo primo; reliquit post obitum,
 matrem Olympiadam, Roxanam uxorem gra-
 vidam, quæ peperit posthumum Alexandrum:
 itemq; filium Herculem ex alia quadam fœ-
 mina, & tandem Aridæum fratrem suum ute-
 rinum.

ALE.

ALEXANDRI SUCCESSORES.

A. M.

Demortuo Alexandro ingentes turbæ ex-
orta sunt inter relictos duces Exercituum, ³⁶²⁷
quisnam solio regio admoendus esset? Vix
quispiam fuit inter Proceres, qui non satege-
rit esse Rex: unde mutuis cædibus plurimi con-
ciderunt. Referunt Historici ex his Alexan-
dri Magni ducibus, unum aliquem navi vectû,
cum suis pervenisse in Megapolim, usum loco
insignis aut vexilli capite Bucephali Equi Ale-
xandrini. Ab eo postmodum descendentes
Reges Megapolitani, inter quos primus fuit
Antirius, inter insignia sua semper usurparunt
& retinuerunt caput Bucephali in hunc usq;
diem. Cæterum regnum Alexandri divisum
distributumq; fuit in quatuor partes, quas oc-
cuparunt singulas singuli quidam reges; Ægy-
ptum Ptolomæus, Syriam Seleucus, Asiam
minorem Antiochus, Macedoniam & reli-
quam Græciam Aridæus, Frater Alexandri M.
sed ita ut Aridæum agnoscerent pro summo
capite.

REGES MACEDONIÆ.

In Macedonia Aridæus frater uterinus A- ³⁶³⁰
lexandri summam nactus est potestatem, sed
cum turpissimis vitiis laboraret, adjuncti fuere
illi Tutores Perdiccus & Antipater: Interea O-
lympia

C

lympia

A. M. lymphia passim tyrannidē exercuit, & postq̄vā plurimos sustulisset è medio, iterum ab Antipatri filio Cassandro circumventa, neciq; tandem data fuit cum omnib⁹ suis, ita, ut intra triginta annos de Alexandro M. nihil reliqui manserit superstes. Cassandrum secutus est Lyfimachus, donec tandem Macedonia & Gracia pervenerint in potestatem Romanorum.

REGES NATOLIÆ

vel

ASIE MINORIS.

Hi saltem fuere duo, Antigonius pater & Demetrius, quibus devictis à regibus Syriæ & Ægypti, Natolia in istorum potestatem pervenit.

REGES ÆGYPTI.

3630 Qvi in Ægypto post Alexandrum dominati sunt omnes dicti fuere Ptolomæi, addito cognomento aliquo. Numerantur decem ordine, inter quos primus Ptolomæus Lagi, sub quo Hierosolyma fuit capta, & tota Judæa, Ægyptiis subjecta. Secundus Ptolomæus Philadelphus, vir literarum amantissimus, qvi in Alexandria Metropoli Ægypti Bibliothecam instruxit, ope Demetrii Phalerei, qvi ex omnibus Terræ partibus conquisitos diversos autores manuscriptos illuc detulit, teste ipsomet,
ultra

ultra ducenta millia, qui post accreverunt, di- A. M.
cente Gellio, usq; ad sexcenta millia. Hic ipse
Ptolomæus Biblia transponi curavit ex He-
bræo in Græcum sermonem, annó mundi ter-
millesimo sexcentesimo octuagesimo, usus o-
perâ septuaginta duorum interpretum (vulgo
numerantur septuaginta) de quâq; tribu sex
(fuere tribus duodecim). Ultimus Ptolomæus
Demetrius, cujus soror Cleopatra. Iste de
regno dejectus, hæc confvensens cum C. Julio,
à Romanis illuc misso ad componendas lites,
aliquandiu Regina mansit: post tamen Ægy-
ptus tota ad Romanos pervenit.

REGES SYRIÆ.

Hi fuere numero septendecim, pleriq; (pau-
cis exceptis, dicti Seleuci aut Antiochi: Medius
inter eos fuit Antiochus nobilis, vir scelestus, 3764
miseris modis exercitos habens Judæos: ima-
go Antichristi, Dan. 12. perversa radix, lib.
Maccab. de quo plena est historia apud Mac-
cabæos. Ultimus fuit Tygranes, quem bello
devicit Pompejus à Romanis illuc ablegatus,
atq; ita Syria à Pompejo Romano devicta, Æ-
gyptus à D. Julio Romano, duoq; regna reli-
qua, auspiciis præbuerunt novæ & quartæ
Monarchiæ Romanorum.

C 2

PAR 2

*Historia Hebraorum sub
tertia Monarchia.*

3620 Cum Alexander M. nondum deviciffit Darium, fed primum faltem iniiffet pralium cum eo, ducto Exercitu conatus eft occupare Hierofolymas: fed cum illi Taddus fummus Sacerdos cum facerdotio Univerfo obviam procederet, defiftit Alexander à propofito, & eos gratia & favore profecutus eft, urbemque fervavit in gratiam Sacerdotum. Sub Ptolomæo Lagi occupatæ fuerunt Hierofolymæ, totaq; Judæa regibus Ægyptiis fubjecta die fefto Sabbathi, quo Judæis religio erat fe defendere & armis uti. Paulo poff Ptolomæum, Philadelphum vixit Syracides, cujus liber pareneticus legitur, extatq; in bibliis.

3760 Sub Antiocho magno ingrandes anguftias conjefti fuere Hebræi, unde tunc inter eos cœperunt duces conftitui, qui fe fe opponerent tyrannidi hujus viri. Inter duces primus fuit Matthathias, ftrenuus fuorum defenfor. Secundus Judas Maccabæus, heros inclytus, infignis affertor patriæ religionis, templum repurgavit ejefto Jovis idolo, foedus quoq; in-
ivit.

ivit cum Rom: Tertius Jonathas. Quartus A. M.
 Simon. Quintus Johannes Hircanus, qui &
 dux fuit & summus Pontifex, & vaticinandi
 arte donatus. Sub hoc coeperunt apud He-
 braos tres sectæ, Pharifæi, Saducaei & Essæi.
 Post duces quinq; dominati sunt reges nōnulli
 in populo Judaico, inter quos celebriores fuere
 Hircanus & Aristobulus fratres, qui cum non
 possent convenire desceptro, Româ accersitus
 fuit Pompejus Magnus. Is utrumq; spoliavit
 regno, & ipse id occupavit, in commodum Ro-
 manorum. Ultimus inter reges fuit Antipa-
 ter Herodis primi, qui cum J. Casare conspi-
 ravit. Facta hæc sunt circa Exitum Græcæ
 Monarchiæ, cum Pompejus Casar & Crassus
 primatum obtinuerunt Romæ.

PARTICULA III.

*Historia Romanorum correspon-
 dentes tertia Monarchia.*

Temporibus Ptolomæi Lagi Successoris
 Alexandri, Romani per quinquaginta ferè an-
 nos occupati fuere bello cum Samnitibus ge-
 rendo. Nulla fuit natio Romanis tot turbas
 movens, quam Samnites, Eos tamen tandem
 ad obedientiam adegit Manius Curius, vir par-
 tim ob frugalitatem, partim ob animi con-
 stan-

C 3

stan-

A. M. stantiam summam laudem adeptus. Hic est qui rapas assabat, & anteferebat donis aureis Samnitum: Hic est de quo Horatius:

Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt.

3670 Sub Ptolomæo Philadelpho gestum fuit bellum cum Pirrho rege Epiri, heroe fortissimo, qui tria prælia cum Romanis inivit; in primo victor, Cæsis sub consule Levino septem millibus: victor etiam in secundo, in quo Romanorum dux C. Fabricius, ubi ceciderunt sex mille Romani: in tertio ipse Pyrrhus devictus fuit à Curio, jam Paulo ante laudato.

Haud multo post ortum fuit primum bellum Punicum, in quo Syracusani & Carthaginenses cogitarant oppugnare Messanenses sub duce Hyerone; sed Romani primum impotestatem suam redegerunt omnes regiones mediterraneas circa Carthaginem, post in Siciliam trajecere, ubi item occuparunt nonnullas urbes. Cum viderent rem feliciter sibi cadere, etiam ipsam Carthaginem aggredi animus fuit Romanis: miserunt igitur illuc duos Consules L. Manlium & M. Regulum, cum navibus centū triginta, cum viris 140000. quibus Carthaginenses opposuerunt 150. naves: viros 150000. Commisso prælio victi fuere Carthaginenses, & Romam adducti à Manlio

Manlio captivi viginti mille. Regulus reli- A. M.
ctus in Africa plurima loca subjugavit: tan-
dem Inppetias nacti Carthagenenses, strave-
runt Regulum cum omnibus copiis & ipsum
captivum duxerunt: post aliquoties ultro ci-
troq; victum & deperditum est à Romanis &
Carthagenensibus. Tandem Regulus Romam
missus, cum non reduxisset captivos Cartha-
genenses, miserrimè fuit ad mortem devolu-
tus. Tandem sub duce Amilcare Carthagi-
nenses pacem inierunt cum Romanis, sed du-
rissimis conditionibus coacti dedere istis Sici-
liam, Corsicam, aliasq; insulas. Hic Amilcar
pater fuit Hannibalis, quem puerum noven-
nem coegit juramento ad aras Deorum dato
spondere se moriturum hostem Romano-
rum, quod & masculè fecit.

Secundum bellum Punicum.

Sub Ptolomæo Philopatre Annibal autor 3731
fuit Carthagenensibus, ne conditiones Roma-
nis datas servarent: itaq; bellum spirans, in
Italiam duxit exercitum ingentem, & Alpes
inaccessas flammâ & aceto diffindens, transi-
tum sibi suisque fecit. Primus conflictus sub
Romanorum duce P. Scipione factus est juxta
lacum Lemanium, ubi ab Hannibale coesi sunt

C 4

Roma-

Romani. In secundo prælio ad Fluvium Tre-
bium, itidem Romani tam ferro quam undis
submersi succubuerunt. Tertium prælium
instituit Hannibal ad lacum Thrasimerum,
ubi similiter victor evasit, & occisi Romani
quindecies mille: captivi abducti sex mille.

Quartum & ultimum Italia prælium,
commissum fuit ad Cannas cum tanta Roma-
norum strage, ut ab urbe condita nunquam
majus damnum passi fuerint Romani. Con-
sules intererant & præerant huic prælio Æ-
milius & Varro. Æmilius cæsus fuit cum octo-
ginta Senatoribus: perierunt quadraginta-
mille pedites, bis mille septingenti Equi-
tes: Varro Romam fugit, gratias accepit,
quod nondum desperasset de re Romana.
Hannibal si ita bene scivisset persequi victo-
riam, quam vincere, potuisset recto pede Ro-
mam ingredi; & eam, totumq; imperium oc-
cupare: sed nimis improvidas moras nexuit,
Hannibali sese opposuit Fabius, Electus dux à
Romanis, qui Hannibalem cunctando & tergi-
versando propemodum vicit, non militando,
unde dictus est Fabius cunctator, deq; eo no-
tus est versiculus,

Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Interea Romani per obliquum Hannibali æ-
grè

grè facturi, primo Marcellum misere cum ex-
 A. M.
 exercitu Syracusas versus, quas ipse devicit, ubi
 & interfectus fuit Archimedes. Miserunt et-
 iam Scipionem Africanum Carthaginem ver-
 sus. Hinc moti Carthaginenses Hannibalem
 revocant ex Italia: Committitur praelium;
 superantur Carthaginenses, & pacem ineunt
 durissimis conditionibus, inter quas hæc fuere:
 Primo, ut præsentés numerarent sexaginta
 tonnas auri; Secundo, ne in posterum clas-
 sem in mari struerent. Hannibal odio habi-
 tus à Carthaginensibus, quibus autor fuerat
 belli hujus per quatuordecim continuos an-
 nos gesti, in Persiam confugit, ubi tandem ve-
 neno assumpto seipsum interemit.

Tertium bellum Punicum.

Anno à Mundo condito ter millesimo o-
 ctidngentesimo, sub Ptolomæo Philometore, 3800.
 Masinissa Rex Numidiæ (quæ hodie est Barba-
 ria, die weiße Wöhren) liticulas alebat cum
 vicinis suis Carthaginensibus. Hi classem in-
 struxerunt adversus Masinissam nimis ma-
 gnam pro re nata, id suspectum visum fuit Ro-
 manis, adeoq; Carthaginensibus bellum omni-
 no erat indicendum: Primò, siquidem confœ-
 deratum Romanis Masinissam aggressi essent:

C 5

Secun-

Secundo 'quia contra pactum adornassent
 classem. Igitur illuc missi consules, quibus mox
 se subicit urbs Utica, ipsaq; item Carthago.
 Sed cum hi Consules non nimis bona fide age-
 rent, juberentq; Carthaginenses urbem suam
 in ignem conjicere, & novam aliam alibi con-
 dere, pœnituit illos in itæ conditionis. Ador-
 natur bellum; & deficientibus funibus nauti-
 cis, foeminae capillos abscissos porrigunt, ex
 quibus facti sunt rudentes, & integratum est
 praelium. Romani succubuerunt. Mittitur
 illuc cum Exercitu novo Scipio Æmilius ado-
 lescens admodum consul creatus, qui antea
 è monte spectaverat conflictum Mabinissæ &
 Carthaginensium, jurans se nunquam vidisse
 jucundius spectaculum. Hic Scipio Cartha-
 ginem circumdat fossâ, cujus ambitus quinque
 milliarium Germanicorum. Tandem devicta
 fuit Carthago: & dediderunt se Scipioni qua-
 draginta mille homines, una cum Duce As-
 drubale, cujus uxor insignis virago, nolens se
 captivam dare Scipioni, præcipitem se dedit
 in flammâ: atque ita pulcherrima urbs Car-
 thago, postquam steterat septingentos trigin-
 ta septem annos, primitus exstructa à Didone,
 conjecta fuit in flammâ, redacta penitus in-
 cineres, & solo æqvata. Scipio cum urbem
 hanc

hanc undiquaq; ardentem cerneret, tenerrimè **A. M.**
 lacrymavit, dicens idem posse accidere patriæ
 suæ Romæ. Arsit autem illa urbs per septem-
 decim integros dies & noctes, unde ejus am-
 plitudinem æstimare habemus.

Bellum Jugurthinum.

Micipsa Massinissæ filius, Rex Numidiæ 3830
 moriens hæredes constituerat filios duos, A-
 therbalem & Hiempsalem; itemq; Nepotem ex
 fratre Jugurthâ. Hic Jugurtha licet fons ascitis
 animo inexplebilis, ut solus dominaretur, cu-
 ravit Hiempsalem clam tolli è medio; Ather-
 bali bellum movit. Is Romanos vocat in sub-
 sidium, qui illuc legatos mittunt, ut res com-
 poneretur: Eos auro corrumpit Jugurtha;
 occupat meliorem partem regni divisi inter
 hos duos. Sed nec eo contentus etiam Adher-
 balem occidi curavit. Accersitus Romam sistit
 quidem se, sed postmodum clam effugit; mis-
 sus exercitus Româ ad eum domandum. Tan-
 dem ipse vincitur prælio, & Romam adductus
 conjicitur in carcerem, ubi postquam per se-
 ptem dies fuisset maceratus fame, interiit.
 Hæc fuere gesta sub Ptolomæo Lago.

Bellum

A. M.

Bellum Mithridaticum.

3851

Sub Ptolomæo Aulete Romani Mithridatem Ponti regem (quæ est Asiæ minoris provincia juxta Pontum Euxinum) bello invaserunt. Hic est Mithridates ille in medicina ad miraculum versatus, ex cujus inventione hodiernum possidemus Mithridatium, medicamentum famosum.

Post varia prælia missus fuit Româ Sylla infensus hostis Marii, qui duabus vicibus diversis illuc duxit exercitum: Mitridatem devicit. Ast Romam reversus Sylla, nimis quam exerceuit tyrannidem: capitolum cum libris Sybillinis incendit, sex mille homines, qui fidei ipsius se dederant, trucidari jubet: ultra centum mille alios gladio perdit, nobiles bis mille sexcentos tollit è medio. In Ponto cum Mithridates vires collegisset, & ferro necari curasset octuaginta mille Romanos, qualis laniena nunquam antea visa, missus fuit ad eum puniendum Cneus Pompejus; qui eum penitus debellavit & fugere coegit in longinquas regiones. Reversus in Pontum Mithridates à proprio filio fuit circumventus: itaq; gestiens è vitâ exire hausit venenum robustissimum, sed nihil id illi nocuit: nam,

nam, Fecerat Epoto Mithridates saepe veneno, A. M.
 Toxicâ ne possent sava nocere sibi. Tandem
 proprio gladio incumbens se transfodit, nec
 id vulnus lethale fuit: proinde qui in procin-
 ctu erant milites filii ipsius, penitus ipsum de-
 jecerunt de vita.

Quintus Sertorius.

Hic cum in Hispaniam profugisset ob tur- 3867
 bas Romæ concitatas, electus est dux belli à
 Lusitanis. Ei obviam missi sunt à Romanis
 Marcellus & Pompejus: iste Senior, hic Ju-
 venculus. Sed Sertorius strenuè & masculè rem-
 gessit, & saltem octo millibus viris stipatus de-
 vicit quatuor Duces Romanos, cecidit cen-
 tum viginti millia Romanorum, sex mille E-
 quites, bis mille Sagittarios. Marcellum ve-
 hementer agitavit, itemq; Pompejum, ita ut
 optarent remotissimi esse à Sertorio. Pompe-
 jum ita pressit ut noctu vix potuerit fugâ, &
 quidem pedes, vitæ suæ consulere. Cum au-
 disset ambos illos Duces copias suas conjun-
 xisse, distulit conflictum, hæc verba per con-
 temptum profatus: equidem virgis cecidif-
 sem puerum istum (Pompejum) nisi superven-
 nisse vetulam eretrix (Marcellus).

Con:

A. M.

Conjuratio Catilinaris.

31886 Quæ supersunt in historiis Romanis, gesta sunt sub Ptolomæo ultimo Ægypti rege, & eius sorore Antipatra. Catilina homo seditiosus dolens sibi antepositos in consulatu Cottam & Manlium, cogitavit eos è medio tollere. Itaq; adjunxit sibi cohortem ferocium juvenum, qui hausto è patera sanguine occisi pueri, fidem inter se jurarunt. Sed conspiratio detecta fuit à Cicerone. Is Catilinam graviter accusavit in Senatu, Catilina profugus. Cicero omnes complices patricos & cives per carnificem occidi jussit. Missi etiam sunt qui conjuratos cum capite suo extinxerunt.

Triumviratus Crassi C. Julii
Cæsaris & Pompeji.

3892 Hoc etiam tempore summa potestas erat penes tres hos viros, M. Crassum, C. Julium Cæsare (qui post Imperator primus factus apud Romanos) & Pompejum cognomento Magnus. Crassus in Syriam ivit, quæ jam sublati Regibus facta erat Provincia Romanorum: ibi Hierosolymam ingressus & nihil spirans præter aurum & opes, ut templo parceret accepit ab Eleasare sacerdote trabem solidi auri,
pon,

pondere librarum septingentarum quadraginta. Sed non contentus hoc donario è templo abstulit sexagies centies mille coronatos. omnes urbes cœteras enormiter pressit & emunxit auro. Progressus ulterius ad Parthos occisus fuit ab iisdem. In eos defuncti os proprii milites aurum liqvesfactum infuderunt, jubentes ut mortuus biberet aurum, quo vivus satiari nunquam potuisset. Secundus C. Julius juvenis militavit in Asia, post Rhodi literis incubuit, è Galliis abegit Ariovistum Regem Germanorum, nec non Hessos & Westphalos: & in Britanniam pedem intulit. Sed hujus historia pertinet ad quartam Monarchiam. Tertius Pompejus invidens felicitati & gloriæ Jul. Cæsaris, tantum effecit apud senatum, ut Julius juberetur dimittere militem, & privatam vitam agere. Id noluit ipse nisi idem prius faceret Pompejus cum suo exercitu: hinc acerrimæ illæ turbæ initium duxerunt, & Cæsar cum suis reliquit Romam. Pompejus auctoritate & potestate summa porro gavisus est. Mox Pompejus in Græciam se contulit, Cæsar repetiit Romam. Verùm haud multo post insectus est Pompejum, eumq; in Græcia ita pressit strato & fugato illius Exercitu, ut Pompejus coactus fuerit fugere, in Ægyptum ad ultimam regem

A. M. regem Ptolomæum Dionysium, qui sub schemate amicitia in cymba eum accersitum misit. Sed protinus caput ejus abscindi curavit, spectante in littore Pompeji conjugē. Interit igitur eodem die Pompejus, quo triumphaverat de Mithridate: vir immensæ potentia, & ea propter Magnus dictus, qui profari solebat, se pulsu pedis facere posse, ut tota Asia contremisceret.

PARTICULA IV.

*Historia Germanorum sub
tertia Monarchia.*

3892

Regnante in Ægypto Ptolomæo Lathyro rege octavo, Cimbri, qui sunt Dani & Holfati, in Jutiâ locisq; vicinis, pressi aquarum inundatione, novas quæsierunt sedes, conatiq; sunt coloniam ducere in Italiam per Germaniam: adjunxerunt se illis Helvetii: Romani illis ex adversum miserè duces cum exercitu, qui omnes prostrati fuere, & quidem hominum bellicosorum circiter septuaginta mille: mancipiorum quadraginta mille. Post hinc ablegatus est contra eos C. Marius, qui primus in hac expeditione usurpavit signum aquila, quod post semper retinuerunt Romani Imperatores, atque illud factum ante natum Christum

stum anno centesimo secundo. A Mario cæsi A. M.
 Helvetii ducenties mille. Cimbricæ mulieres
 cum viderent viros interfectos, trucidatis pri-
 mum infantum aliquot myriadibus, nexis fu-
 nibus è capillitio suo, penfiles se fecerunt de
 arboribus.

Bellum Ariovisti.

Ariovistus Dux & Rex fuit Germanorum
 sub ultimo Ægypti Rege, temporibus Julii 389
 Cæsaris. Hic admissus est in amicitiam & con-
 fœderationem Romanorum. Ivit in Galliam
 cum exercitu, ubi tunc Julius Cæsar rem gessit.
 Sed grassatus est aliquanto vehementius, pro-
 inde à Cæsare fugatus Basileam usque, ubi &
 ipse Ariovistus, & ejus exercitus deleti sunt.

Hessi & Westphali.

Eodem Cæsare commorante in Galliâ hi 389
 quos dixi populi, petierunt sibi concedi in
 Gallia sedes & habitationes. Id iis negatum
 fuit. Turbas dantes Cæsar profligavit & de-
 bellavit inter Rhenum & Mosam, pervenitq;
 ipse in Civiam & Geldriam usq; ; Istic stravit
 pontem super Rhenum. Sed cum audisset
 Svevos instruere maximum exercitum, cõfre-
 git Pontem & Germaniam reliquit, postquam
 saltem 18 dies in ea fuisset commoratus.

D

LIBER

LIBER V.

De quarta Monarchia Romanorum.

3902 **P**ostquam Pompejus devicisset Reges ultimos superstites Imperii Græci, & Pompejum iterum devicisset Cajus Julius Cæsar, fuit hic consciscente Senatu Romano electus in Dictatorem & Imperatorem perpetuum. Hic Julius Cæsar prima auspicia dedit quartæ Monarchiæ Romanorum, quæ incepit Anno Mundi 3902, 45 annis circiter ante natum Christum. Accepit quidem Julius Cæsar Imperium Romanum amplissimis limitibus expansum, per totam Europam, per Asiam, & magnam Africæ partem: Verum huic Aquilæ Romanæ nobiliores pennæ evulsæ sunt, nec quicquam ad Imperium spectat, præter Germaniam & Bohemiam; imò ne quidem tota Germania. Nam Belgium pars est Germaniæ, non tamen pars Imperii. Quarta hæc Monarchia inter omnes diutissimè perrennavit ferè 1681 annos. Ejus primus Inceptor & Autor fuit Cajus Cæsar, abs quo usq; ad hunc Ferdinand: III. jam Imperatores 123, continuata serie numerati sunt. Quamquam vero hoc Imperium
propa

propagatum sit ad Germanos, neq; alius quam Germanus Imperator eligi possit à VII. Electoribus Germanis, nihilominus appellari solet Imperium Romanorum, scilicet propter originem; Quale enim apud Romanos olim fuit, tale translatum & propagatū est ad Germanos, retinetq; hodiernum insigne antiquum Aquilam. Cæterum quia Imperatores Germani triplicem quondam sedem obtinuerunt, & aliqui in Occidente apud Romanos, aliqui in Oriente apud Græcos, aliqui medio loco in Germania Imperii sui sedes fixerunt; Proinde totam seriem Imperatorum quartæ Monarchiæ includemus tribus classibus.

I.

IMPERATORES OCCIDENTALES

fuere 51.

I. Cajus Julius Cæsar.

De hujus primi Autoris & capitis Romani Imperii, generosa indole plurima annotata sunt apud Historicos, quæ fere fidem superant, quale & illud, quod semel & una vice potuerit legere, scribere, & dictare quaternas literas magni momenti. Ejus scripta de Bello Gallico & Civili hodie in magno pretio habentur. Collatis signis dimicavit quinquagies; & occisa ab eo 110000 & 92000 hominum.

Dz

Rebus

A. M. Rebus Astronomicis, addictissimus fuit, adeoq; ut Lucanus scribit, Media inter praelia semper. Astrorum cœliq; viis superis vacavit, Annum digessit in commodissimum ordinem, quo hodiernum utimur, & ab ipso Julianum appellamus, constantem 365 & 6 horis. Ipse de suo nomine Quintilem Julium appellavit, quemadmodum Augustus Sextilem vocavit Augustum. Initio Cæsar bonus & laudabilis fuit: sed post tot partas victorias superbissimus, invisus cœpit esse populo, unde à plus quam sexaginta viris conspiratum est in illius mortem, inter quos præcipui fuere Cassius & Brutus, ipsis idibus Martii, quando vi protractus in Curiam, ibidem occisus & 23 vulneribus confossus fuit A. M. 3096.

II, Cæsar Octavianus vel Octavius Augustus.

3096 Augustus eodem anno quo Julius trucidatus in Curia electus est in Imperatorem & Successorem Julii, cujus mortem ipse serio vindicavit ope Lepidi & Antonii. Huic Antonio sororem suam Octaviam nuptam elocavit, sed ea deserta Antonius se contulit in Ægyptum ad Cleopatram, & ejus consuetudine nimis quam familiariter usus est. Id cum male

malè haberet Cæsarem Augustum, profectus A. M. est hic cum Exercitu in Ægyptum, & comisso pralio apud Promontorium Actæum, profli-gavit & devicit Antonium, qui postidea suis se manibus interfecit: Cleopatra verò aspidib9 ad mammas admotis sese vitâ spoliavit, quam Augustus ad Triumphum servare cupiens, re-tinuisse libenter superstitem: quapropter Pfillos serpentivoros ei applicuit, sperans fore, ut hi afflatu venenum elicerent, sed man-sit Cleopatra mortua. Nihilominus ipse Au-gustus, de ipsa mortua triumphavit. Hic est Antonius, hæc Cleopatra, cujus insanus luxus adeo famigerabilis est apud Historicos. Cum enim Cleopatra professa fuisset Antonio suo se una coena absumturam 500000. coronatos, Margaritam quam aure pendulam gerebat, aceto dissolutam hausit, cujus pretium erat in-æstimabile.

Cæterum Augustus post devictum Anto-nium conciliaverat toti orbi Romano ple-nam & tranquillam pacem, quapropter tunc templum Jani secunda vice clausum fuit. Nam Numa Pompilius secundus Rex Romanorum, Jano sacraverat Templum, ea lege, ut apertum ostēderet bella, clausum v. pacem, fuitq; primò hoc templū occlusum sub Numa; secundò sub

D 3

Augⁿ.

Augusto clausum. Hoc tempore Augustus sub imperio suo continebat Regna, quæ redacta in provincias moderabatur per præfides Juratos, cumque latissimè se extenderet illius potestas, promulgavit Edictum Anno à M. C. 3947. ut Totus Orbis Romanæ ditionis in singula capita censeretur. Hoc ipso anno natus
A. M. 3947 fuit Salvator noster CHRISTUS, Post quem natum Augustus adhuc vixit 14 annos. Ab isto anno impostero incipiemus numerare nos annos à Nato CHRISTO.

Sub Augusto floruerunt Romæ Virgilius, qui isto amico & fautore insigni usus est; vixit item tunc Horatius, nec non Ovidius, qui tamen ab Augusto in exilium ejectus fuit, eo quod scripisset libros de arte amandi, quorum lectione, Julia Augusti filia, adducta fuit ad turpissimum vitæ genus, quæ res non solum moerorem justum, sed & turpitudinem domesticam attulit Augusto. Julia post aliquos viros, quibus nupserat, desertos ingressa publica lupanaria seipsam præstituit obviis quibusque: quin in foro etiam publico suam libidinem exercuit.

Porro regnante Augusto Drusus cum Exercitu in Germaniam se contulit, & isthic vehementer grassatus est, atque ita afflixit Germanos,

nos, ut cum alicui mala precari vellent, Druso eum consecrarent (*datdy de Drosß hole*) Sed hic Drusus inter Salam & Rhenum fluvium, cum fregisset crus, tandem Moguntiaë mortuus est.

Fere oblitus fueram Ciceronis, qui & ipse cum Poetis prælaudatis, aliquam vitæ partem transegit sub Augusto, sub eodemq; clausit, dies vitæ suæ. Erat tum Triumviratus Romæ, quem gerebant Augustus, Antonius, Lepidus, urbi nocentissimus. Inter hos Antonius hostis erat capitalis Ciceronis, quem & ipse proscriptione internecina (*Wogelsfrey*) exterminaverat ex hominum conversatione. Misus est igitur ad eum occidendum Popilius quidam, qui illum in lectica inventum, & gestatum à Ministris, capite privavit, quod illi tribus aut 4 ictibus abscidit, in superq; dexteram, & præmii loco donatus est ab Antonio 40000 aureis. Caput & dextera qua tot monumenta peregit, clavis affixa fuere publicè ad valvas in ignominiam; Facta hæc sunt Anno ætatis Ciceronis 64, ante Christum natum 40. 7 Decemb. Tandem Augustus mortuus est Nolæ in urbe Italiaë, anno ætatis 75, Imperii post Julium Cæsarem anno 57 $\frac{1}{2}$, Anno post natum, Christum 15; sublatus, ut fama est, veneno, à Li-

via secunda sua conjuge vetula nequissima, quæ ut suum filium Claudium Tiberium pro-
 verheret ad imperium, id molita fuit.

A. C.

III. *Claudius Tiberius.*

16

Tiberius privignus Augusti, filius Liviae, factus est Imperator eodem anno quo obiit.

15

Augustus, sc. Anno Christi 15, initio benignus fatis; sed postea crudelis & haut bonæ frugis. Occidi curavit Agrippam nepotem Augusti ex filia Julia, ne ab eo impediretur in Imperio; Mortuus est anno Christi 37.

IV. *Cajus Caligula.*

37

Cajus Caligula anno Christi 37. Tiberio successit, turpissima sane bestia: prodigus, superbus, crudelis, incestuosus. Nota est illius vox: Oderint dummodo metuant, Item: Utinam populo Romano una esset cervix, quam uno ictu præciderem. Occisus est à suis satellitibus.

V. *Claudius Drusus.*

41

Regnare coepit anno Christi 41. homo simplex: cujus prima uxor Messalina prostituta foemina pudicitiae, ex qua suscepit filium Germanicum. Secunda ejus uxor Agrippina, oriunda in Ubiis ubi Colonia est, hæc natalem suam urbem Coloniam ad Rhenum, insigniter amplificavit & illustrem fecit, quo hodie.

dienum ab eadem Colonia Agrippina dicitur anno Christi 50. Hæc Senecam Philosophum ab exilio revocavit in urbem, & eum Præceptorem constituit filii sui Neronis, quem cum præ Germanico evehere vellet ad imperium, Boletos venenosos comedendos apposuit, Druso, qui & inde mortuus est: unde verus, Boleti lethi causa fuere mei.

VI. Claudius Domitius Nero.

Caepessivit imperium anno Christi 55, 55
 anno ætatis 17. usus est præceptore Seneca, initio laudabilis fuit, sed cum primum occidisset Germanicum crudelissimus factus, curavit ferro transfodi propriam matrem Agrippinam: Senecam quoque Præceptorem venæfecta emissio sanguine adegit ad mortem; Uxorem quoque ejus interfici curavit; uti & Paulum Apostolum capite plecti, Petrum item occidi: neque eo contentus, terribili incendio perdidit majorem urbis Romæ partem, cumque culpam transtulisset in Christianos, hinc exorta est prima Christianorum persecutio sub Nerone. Damnatus est communibus Senatûs sententiis ad mortem, anno Christi 67, quod cum intellexisset petiit mori, & occidi manibus servi sui; hoc negante arrepto servi sui ense, se ipsum transfodit.

D 5

VII. Gal;

A. C. VII. Galba, VIII. Otto. IX. Vitellius,
X. Flavius Vespasianus.

70 Vespasianus circa annum Christi 70, Imperator factus laudem meruit optimi Principis. Hic ablegavit filium suum Titum cum Exercitu Hierosolymas, qui eas cepit obsidere 14 Aprilis in festo Paschatis; duravit obsidio usq: ad 7 Septemb. tum capta hæc Metropolis, pleraq; urbs coniecta in flammam; potior pars incolarum ferro mactata, plurimi captivi abducti, thesaurus è templo abreptus, & à Tito translatus Romã, depositusq; in templo pacis.

XI. Titus Vespasianus.

80 Flavii filius, expugnator Hierosolymarum, optimus Princeps, dictus Delicium generis humani.

Seqvuntur in posterum famosiores Imperatores occidentales, quorum summam breviter consignabimus ne in immensum excreseat hoc compendium.

XII. Flavius Domitianus.

86 Tyrannus, premens Christianos secunda persecutione.

97 XIII. Nerva Cocceius.

Bonus Imperator.

99 XIV. Ulpianus Trajanus.

Tertiæ persecutioni occasionem dedit.

XV. Æ-

XV. *Aelius Adrianus.*

A. C.

Christianorum amicus.

118

XVI. *Antonius Pius.*

Bonus Princeps.

141

XVII. *Marcus Antonius Philosophus.*

Prioris filius ita dictus, quia 30 ætatis anno Scholas Philosophorum frequentavit. Hoc tempore Romanum imperium fuit ἐν ἀκμῇ, in cacumine & meridie: postea semper declinavit & descendit a vigore pristino.

161

XVIII. *Commodus Verus.*

Nequam & perversus Imperator.

182

XIX. *Aelius Pertinax.*

Ex Professore Grammatico Imperator bonus.

197

XX. *Decius Julianus.*

Imperator Nequam.

XXI. *Septimius Severus.*

Hic fuit sub quo quinta persecutio Christianorum facta.

XXII. *Antonius Bassianus Caracalla.*

Nequissimus bipedum, crudelis; lascivia, & petulantia non agnovit parem; quam etiam experiri coactæ Virgines Vestales. Hujus vox ad novercam, si liceret liberet.

211

XXIII. P^o

A. M.

218

XXIII. *Popilius Macrinus.*XXIV. *Heliogabalus.*

220 Ex incesto concubitu prognatus, sceleri-
bus vincens Caligulam, Neronem, & quic-
quid fuit dissolutorum hominum, occisus
fuit in latrina, & mox alligato ad collum saxo,
projectus in Tiberim, una cum matre digna
tam elegantis filio.

270

XXV. *Aurelius Valerius.*XLI. *Constantinus Magnus.*

304

Primus Imperator Christianus, estq; is
qui vidit signum crucis, pleno meridie, cum
hac inscriptione, In hoc signo vinces; Con-
stantinopolim extruxit.

XLIII. *Julianus Apostata.*

361

Genitus parentibus Christianis, & edu-
catus, publicè se dedit Ethnicismo; tandem
à Christo pessundatus exclamavit, Vicisti tan-
dem Galilæe.

L. *Arcadius & Honorius.*

407

Fratres, sub quibus dividi cœpit Imperi-
um Romanum: & Arcadius quidem conces-
sit in Orientem, Constantinopolim versus:
Honorius mansit Romæ in occidente.

LI. *Valentinianus.*

431

Ultimus Imperator occidentalis.

PAR.

PARTICULA II.

*Parallela Historia Judaica**& Ecclesiastica.*

Sub Julio Cæsare.

Cæsaris indultu dominatus est in Judæa, Antipater, qui filium suum Herodem, primū vel magnum præsidem fecit Ecclesiarum Judaicarum; hominem crudelem, & à religione aversum.

Sub Augusto 3932, nata fuit Maria genitrix Salvatoris Mundi Jesu Christi. Mariæ mater fuit Anna, quæ nupta fuit tribus ordine viris;

1. Jojakim ex qua genita Maria.
2. Cleophæ, ex quo Maria Cleophæ, nupta Alphæo, quorum filius Jacobus minor.
3. Salomæ, ex quo Maria Salomæ nata, nupta Zebedeo; ex quo Jacobus major, & Joannes Evangelista.

Et Dominante Augusto, permanfit summa potestas in Judæa penes Herodem, qui vir sanguinolentus trucidari curavit duos proprios filios, propriam uxorem, & ejus matrem Alexandram.

Jam missus fuit Angelus ad Zachariam; itemq; ad Mariam; & revolutis mensibus natus Johannes, natus Christus ex Maria puella 16 annorum, quando præfectum Syriæ agebat Quiri-

Qvirinus, qui alias Cyrenius dicitur: Sub Augusto quoque; Christus Doctorem se exhibuit in templo natus annos 12.

Sub Tyberio Johannes coepit baptizare, & Christus officium suum aggredi. Reliquerat Herodes Tyrannus tres filios, Archelaum, Philippum & Antipam, (qui omnes dicti fuerunt Herodes,) Antipas fratris Philippi uxorem, cum forte ad illum divortisset, nomine Herodiadem, ejusque filiam ex Philippo, per raptum secum abduxit: quo nomine objurgatus à Johanne Baptista, curavit huic viro caput in carcere abscindi.

Hoc tempore Christus & passionem suam peregit, & celebravit Resurrectionem & Ascensionem; Post hanc Paulus, aggregatus est ad societatem Christi: & Apostoli miracula sua ediderunt.

Sub Druso, Maria Mater Christi mortua dicitur, anno post natum Christum 46, anno ætatis 62.

Hoc tempore quoque; dicunt Papiculæ primum Pontificem Romæ fuisse Petrum.

Sub Nerone prima Christianorum persecutio (quales in uniuersum fuere decem terribiles sanè:) facta est: Qui & gladio interficere curavit Paulum: & Petrum cruci affigi.

Sub

Sub Vespasiano curavit Judæos rebelles redigi in ordinem, & occidi 145320. Tum 6000 in captivitatem abduxit.

Sub Tito everfa est Hierofolyrna.

Sub Domitiano facta est fecunda Chriftianorum perfeqvutio. Hic & Johannem Evangeliftam in Exilium ablegavit ad Infulam Pathmum, ubi fcripfit Apocalypfin.

Sub Nerva, revocatus est Johannes ab Exilio.

Sub Constantino Magno, celebratum fuit primum Concilium œcumenicum Nicenum.

PARTICULA III.

Historiæ parallele Germanicæ

Sub Augufto.

Quomodo Drufus afflixerit Germanos; vide in Historia Augufti; fed famofior est clades Lolliana. Germani in Galliam usq; procefferant, vel regiones novas, occupaturi; vel prædam abducturi; Illis sese opposuit Lollius præfectus Augufti, & præfes Galliæ. Sed hunc cum omnibus fuis straverunt generofi Germani, aq; vilamq; auream asportarunt. Qvalis qvantaqve fuerit clades illa, accuratius recense-

fere,

fere, puditum fuit scriptores Romanos, ne propriam proderent ignominiam; à Germanis quoq; descripta non est, qui tum magis ferro & annis memoriam sibi concinnare fastagebant quam literis: Dion vocat bellum maximum: Vell. Patere. cladem ingentem à Germanis. Svetonius, Gravem ignominiam & cladem.

Sed multo gravius est illud damnum, quod à Germanis accepit *Quintilius Varus*, praefectus Syriae, vir magnae sapientiae & experientiae. Is cum cis Rhenum duxisset exercitum, ablegatus illuc ab Augusto, nimisq; perfisset Germanos, *Juvenis* quispian *Hermannus* filius principis *Brunsvicensis*, Romae ab Augusto in *Equitum Ordinem* electus, defensurus & liberaturus populares suos ita prostravit hunc *Quintilium*, ut deleto omni exercitu, ipse *Varus* sese ferro proprio adegerit ad mortem. *Florus* scribit, haud minorem fuisse hanc cladem atq; illam, quam passa sunt Romani ad *Cannas*, ubi ab *Hannibale* occisi fuerunt 20000 capita. Certe *Augustus* ipse purpuram discidit, lugubres vestes induit, & flebiliter exclamavit: *Vare, Vare, redde mihi legiones meas, Vare.*

Sub

Sub Tiberio.

Germanicus, Juvenis excellens, missus est ad Germanos, ut vindicaret factam injuriam & cladem; Etiam hunc Harmannus iste redegisset ad angustias; nisi ipsius milites maluissent prædam captare, quam victoriam persequi; succubuerunt tum Germania propria culpa.

Sub Antonio.

Nunc ulterius pressi sunt Germani, missusque ad eos debellandos Pertinax, qui postmodum factus Imperator. Sic iterum coësi Germani: interq; cadavera, plurimæ inventæ foeminæ, induræ virilem amictum, strenuæ bellatrices.

Sub Diocletiano.

Germani iterum invaserant Galliam: sed repressi per Tyrannidem Diocletiani, quæ sub eo terribilis fuit. In Exercitu Diocletiani erat Legio Christianorum; Eos jussit hic Tyrannus ordine inter duas piras accensas transire, & in ignem thus injicere, ut sacrificarent Diis gentilitiis; Id cum facere recusarent Christiani, eo quemque conjecit in ignem, reliquos superstites item facere jussit; qui cura renuerent, denuò eo quisque com-

E bustus

A. C. bustus est; donec tandem tota legio conjecta fuit in flammis.

Sub Valentiniano.

Iterum Germani invasionem fecerunt in Galliam, sed ejecti, haut exiguo cum damno in patriam suam abire coacti sunt.

I I.

IMPERATORES ORIENTALES.

Postquam paulatim ceperunt nutare Res Italicae, & miris modis turbari, transtulerunt Imperatores imperium suum orientem versus, in Græciam; feceruntque caput Imperii Constantinopolin, quæ olim Byzantium fuit; Imperatores hi Græci fuere XXV, usque ad Constantinum VI.

1. Marcianus.

446 Hic auspiciatus est Imperium Orientale anno 446, jam senior ad hoc munus admotus; satis placidè regnavit per septennium. Ex omnibus 25 Imperatoribus Orientalibus, obscuriores silentio transmittam, præcipuos recensiturus.

3. Zeno.

474 Tertius in ordine hic fuit gulæ & crapulæ turpissimè deditus. Cum vino somnoque penitus esset obrutus, ab uxore Ariadnâ in tumba pro-

propriâ fuit sepultus, prius quam moreretur; A. C.
& ibi vi detentus usque dum animam efflaret
multo cum boatu.

6. Justinianus.

Sextus ordine initio laudabilis; nam Juris 525
leges in unum corpus colligi & disponi cura-
vit, opera Triboniani, Viri quidem docti sed
avari; Primò promulgatus est Codex A. C.
529. Institutiones verò quadrennio post 533.
Justinianus bella gessit quam plurima & atro-
cia, opera magni sui ducis Bellisarii itemque
Narfetis. Sed hic Imperator tandem ad in-
faniam redactus, turpi & misera morte extin-
ctus est.

II. Heraclius.

Sub illo in Oriente surrexerunt Saraceni, 610
qui ab hoc suo Imperatore desciscentes Du-
cem sibi elegerunt Mahometem; initio scur-
ram, & hominem obscenum; qui tandem
Rex Damasci factus novæ Religionis auspiciâ
dedit, emisso in lucem Alcorano A. C. 636.
Hic Heraclius perdidit totam Asiam, Syriam,
Ægyptum, Hierosolymam, quæ loca Saraceni
occuparunt.

25. Constantinus Sextus.

Ultimus hic est, qui in Oriente imperavit 800
cum matre Irene; quæ tamen isti oculos erui
E 2 postea

postea curavit; cumque hoc tempore res ubique essent turbata, tam in Oriente, quam Occidente, proinde circa annum Christi 800. Rex Galliaë Carolus, postea Magnus dictus, omnium consensu electus fuit Imperator Occidentalis; & suavissima unione junxit Italiam, Galliam, Germaniam. Sic igitur finitum est Imperium in Oriente, & cum Carolo M. translatum ad Germanos.

PARTICULA 2.

Historiæ Italicæ respondententes Sub Marciano.

Postquam in Orientem concesserat Marcianus, nimis quam turbulentus factus est status Reipublicæ in Italia, alij post alios inhiarunt & invaserunt Regimen, cæsiq; à se ipsis fuere invicem. Neq; hoc solum intestine gerebatur, sed & Gothi cum Duce Alarico, & Vandali cum Duce Genserico, invaserunt Italiam, eamq; mirè turbarunt & devastarunt.

Gensericus insuper nesciens ferre compares Gothos, accersivit illuc quoq; Attilam, crudelissimum Tyrannum & flagellum Dei, qui per Germaniam, Italiam, Galliam, Hispaniam ita seviit, ut verbis ea res exprimi nequeat.

Tan-

Tandem Romæ Imperatorem se fecit Orestes aliquis, cum filio Augustulo: quod cum populus ægrè ferret, accersiverūt ex Rugia Insula, Principem Pomeranorum Odoacrum, à quo occisus Orestes, & ejectus Augustulus puer. Sic desit esse Italia Imperium, factumque est Regnum. Nam Odacer iste Rugianus, primus fuit Rex Italiæ.

Sub Zenone.

Degebat in aula Zenonis Ost Gothus quispian, natione Germanus, Diedericus, juvenis excellens, intimus Imperatoris; Hic missus est à Zenone in Italiam, ut amoveret Odoacrum, quod & fecit: eumque tribus confictibus prostravit: cumque spectabili triumpho Veronam ingrederetur Diedericus, dictus est hinc Veronensis, *Diederich von Behren* / quod nomen & ipsa urbs hodiernum retinet. Post etiam Romam ingressus est, à Boetio & Symacho viris magnis, gratulatione acceptus, factusque secundus Rex Romanorum. Initio feliciter & placidè regnavit, postea crudelior factus, duos jam dictos viros necavit: sed non multo post & ipse mortuus, propria conscientia terræ factus.

Sub Justiniano.

Diderici von Behren filia Amelschwindt,
E 3 filio.

filiolum genuerat nomine Adalaricum, **Edel-**
reich. Ad hunc pertinebat Regnum; Sed
 cum puellus adhuc esset, mater tam diu præ-
 fuit Regimini, foemina profecto omnem lau-
 dem superans, Eruditionis & Virtutum excel-
 lens cultrix, quæ filium suum bonis literis cu-
 rabat instrui, sed crudelia Gothorum ingenia,
 eum avulserunt tam à matre quam à studiis:
 unde tandem mortuus anno 7 ætatis. Mater
 Amelswind lubens abdicavit Regnum, obtu-
 litq; cuidam Tautehat, qui ei hanc gratiam re-
 tulit, ut ipsam è medio tolli curaret. Ea res
 pessimè habuit Justinianum, qui in Italiam
 misit Bellisarium, absqvo Theutehat deletus
 est. Sequutus est Rex alius nomine Totila,
 quem Narses itidem debellavit. Ultimus Rex
 Italicus fuit Teja, post quem Italia facta est ex
 Regno provincia, ejusque præses constitutus
 Narses; Sed cum hic urgeretur & vexaretur
 à suis (Eunuchus enim erat), accersivit etiam
 in Italiam Longobardos cum eorum Rege
 Aubron, qui potiti sunt Italiæ, ibique domi-
 nati usque ad exitum Imperatorum Orienta-
 lium.

Sub Justino 2.

Hoc tempore cepit lingua Latina adul-
 terari & degenerare ab antiqva elegantia; dum
 Longo-

Longobardi, Gothi, Hunni, invicem conversantes non possent non parere confusionem idiomatis.

PARTICULA IV.

Historia Germanorum, Britannorum, Gallorum, Hispanorum, collaterales.

Conjungendæ mihi sunt hæc historia: 445

Nam passim in imperio Romano præcipuas Comædiæ aut Tragœdiæ partes egerunt Germani; Hi quomodo eruperint in Italiam, dictum est. Hanc secus & illi Germani, qui Franciam incolebant, magno satis numero trans Rhenum concesserunt in Galliam, eam occuparunt, Regem ex sua gente Varamundum creaverunt; Galliam vocarunt Regnum Francorum, *Francienreich* seu Franciam, quod nomen hodiernum retinet; filius Varamundi Clodewis, primus est à quo historia Francicæ incipiunt; Sic igitur Reges Franciæ originem traxerunt à Germanis.

In Hispaniam similiter se intulerunt WestGothi & Vandali: ibique sedem & Regnum fixerunt; neque Hispaniâ solum contenti, perrexerunt in Africam, ibique diu dominati sunt.

E 4

Simi-

A. C.

Similem sortem experta est Britannia, quæ cum Romanis subdita esset, & à vicinis Scotis & Irlandis premeretur, neq; opem ferrent Romani, vocavit ad sese Vertigerus Rex Britannorum ex Saxoniâ duos fratres, unum nomine *Horsst*/ alterum *Hengst*/ qui & illuc i-
verunt aliquot navibus, & bono exercitu, Pe-
pulerunt hostes Britannorum in fugam: sed
adeo placuit illis aer Britannicus, ut eum re-
linquere, & patriam redire noluerint; quam
ob causam ibidem *Horsst* occisus fuit, & *Hengst*
ejectus. Sed hic recollegit exercitum in patria:
& secunda vice illuc navigavit; instructa-
classe: & tandem superior factus, Britanniam
vindicavit, distribuitq; inter suos, qui illud per
multos annos retinuerunt. Hinc etiam vi-
dere est, primum ortum Britannorum à Ger-
manis esse, cujus vestigia ostendit dialectus
Anglica, & distributio insulæ in certas classes,
Ostfax, *Sudfax*, *Middelfax*. &c.

De Rebus Ecclesiasticis.

Sub Orientalibus Imperatoribus florue-
runt Romæ Pontifices, quorum nomina enar-
rare, nisi nimis foret prolixum. Sub Mar-
ciano habitum est concilium Chalcedonense,
451 & paulo post, ante Justinii Secundi tempora,
Concilium Constantinopolitanum.

III. IM.

III.

IMPERATORES MEDII
vel GERMANI.

I. Carolus Magnus.

Cum res in Italia valde essent turbatae à 800
Longobardis, ceperunt Primates cogitare de
salutari remedio; Itaque Papa Leo 3, qui ante
captivus factus, post tamen iterum liberatus
à Carolo Rege Galliae, misit ad hunc Caro-
lum, ejusq; auxilium imploravit; Ivit Caro-
lus in Italiam, & compescuit turbas, fuitque
protinus summo omnium applausu diade-
mate aureo coronatus, & Imperator Roma-
nus proclamatus, ipso natali Christi, an: 800:
Pater ejus fuit Pipinus Rex Galliae, ipseque Car-
olus natus est Ingelshemii prope Mogun-
tiam; Fuit vero & virtutibus & rebus gestis
magnus heros, adeoque bonus princeps, &
strenuus bellator; Plurimas Academias &
Scholas instituit, vixitque in Italia, Gallia, Ger-
mania, quae tum subiectae erant illius imperio;
Sub eo conditae sunt duae urbes famosae, Ham-
burgum & Dresda; mortuus est Aquisgrani
anno aetatis 72. anno Christi 814.

Successores Caroli Magni.

Universim quidem fuere 47 Imperatores

E 5

Gerq;

A. C. Germaniæ cum præfenti Ferdinandi tertio; Sed omnium vitam & facta recensere non patitur Epitomes ratio. Quin imo multi nihil memorabile præstiterunt. Proinde nonnullos ex præcipuis recensebo.

2. Ludovicus Pius Caroli filius.

823 Secundus ordine, optimus fuit Princeps, qui semel etiam ab Obotritas, id est, ad Megapolenses, invisit, ibique composuit turbas: post rediit Aquisgranum, ubi sedes tum erat Imperii. Sed ejus filii degeneres tum ingentes molestias patri crearunt, tum inter seipsos bella gesserunt.

18. Henricus IV.

1036 Puer septennis admotus ad Imperium, feliciter regnavit. Voluit eum Papa Gregorius 7. privare Imperio, & coronam offerre Rudolpho Sveco. Sed ea res infeliciter cessit Rudolpho, cui dextra fuit abscissa in prælio, qua Imperatori suo Henrico 4. fidem juraverat.

28. Interim.

Nescio equidem, quem Imperatorem Germanum vobis nominare debeam, fuit enim Interstitium per 17 annos; Vocatus fuit

ex Hispania ad Imperium, Rex Alfonso, insignis Astronomus: sed ille hoc onus detestavit, aliqui elegerunt Richardum fratrem Regis Angliæ: sed hunc rejecerunt Electores, itaque tam diu sine capite fuit corpus.

34. Carolus IV.

Optimus hic Princeps, & autor fuit Auctoris Bullæ, in qua constituit modum eligendi Imperatorem Romanum. 1347

39. Fridericus III.

Sub hoc inventa fuit ars Typographica à Joanne Guttenbergio, Argentoratensi: Fuit etiam sub eodem detectus à Christophoro Columbo novus Orbis anno 1492. 1440

41. Carolus V.

Princeps nunquam satis laudatus, qui ab Electoribus Imperator fuit designatus, anno ætatis 20, anno Christi 1519. Sub hoc primum cœpit cudi nummus uncialis argenteus in Valle Joachimica, *Joachimsthal*: quem Talerum, imperialem, Joachimicum appellamus. Hoc quoque tempore religio Christiana restaurata est à D. Luthero, & lucem suam exerere cepit. Carolus V. resignavit Imperium fratri Ferdinando: Et filio suo Philippo, reliquit terras hereditarias & paternas, sc. Austriam,

A. C. Atriam, Regnum Hispaniæ, & 17 Belgiæ provincias, quas natali jure acceperat à proavis, quasq; illius successores gubernarunt per suos præfides.

42. Maximilianus II.

1564 Sub hoc incepit crudele bellum in Batavia, cujus Tragediæ primas partes egit Ferdinandus, Dux Albanus; cujus crudelitas tanta fuit, ut ad ejus memoriam hodiernum obstupescant Batavi; Fuit hic unus ex gubernatoribus Philippi regis Hispaniarum, ad quem jure nativo & hereditario pertinuerunt provinciæ 17 Belgicæ. Sub hoc etiam effulsit nova stella in Asterismo Cassiopæe, anno 1572. de qua Tycho Brahe peculiare opus editum reliquit.

44. Rudolphus II.

1576 Electus est anno 1576, fuit Princeps laudatissimus; Virorum literatorum per quam a-mans, apud quem & vixit & vitam finiit exul Tycho Brahe, alter Astronomiæ Atlas; Sub Rudolphi regimine Ostenda, triennali obsidione pressa fuit, quæ incepit anno 1602, finita anno 1604: tum ab Ambrosio Spinula occupata perierunt in hac obsidione ultra 160000 homines.

45. Mat-

45. Matthias.

Electus est anno 1612. Sub finem hujus 1612
Imperatoris, scilicet anno 1618, horrendus
Cometa spectatus est in cœlo, nuncius & præ-
co terribilium calamitatum quibus hæctenus
Germania afflata est.

46. Ferdinandus II.

Hic designatus est Imperator anno 1619, 1619
statimque cum eo incepit Germania turbari
crudelissimè ; Primum pomum Eridos pro-
jecit Fridericus Palatinus, qui oblatum Bohe-
miæ Regnum capessens invito Imperatore, a-
liisque proceribus, occasionem præbuit bello,
cujus nondum est finis. Imperator anno 1624
in Saxoniam ablegavit cum exercitu Johan-
nem Tillium, & Albertum Fridlandensem,
quorum hic posterior, Megapolin invasit, oc-
cupavit, & ad libitum suum disposuit, coactis
cedere, & in exilium ire ex avitâ suâ & hæ-
reditariâ terrâ, Illustrissimis Ducibus Megap:
Adolph: Frid: & Joh: Alberto, fratribus, Anno
1628. mense Aprili.

Jam tum (Anno 1630) Gust: Adolf Sve. 1630
corum Monarcha suppetias laturus afflictis
Germaniæ rebus, & Ecclesiæ Christi, cum e-
xercitu appellit in Pomeraniam: Eam occu-
pat.:

A. C. pat: Megapolenses diplomate hortatur, ut
 Principes suos genitales restituant pristino de-
 cōri. Marchio Spinola moritur. Archiepis.
 Magdeburgensis flagrat armorum incendiis.
 Imperatoris conjux Eleonora Ratisbonæ co-
 ronatur. Præfagia futuræ cladis eveniunt.
 Magdeburgi, dum corruunt aliquot turres.
 Bona eorum, qui adversus Imperatorem mi-
 litarant, adjudicantur fisco. Belgium premi-
 tur summa annonæ caritate, ut & Hispania.
Hatzfeldio Gubernatori Rostochiensi, caput
præsciditur securi, à LL. quodam Studiofo.
 Tyllius cum exercitu in Pomeraniam movet.
 Hollandi invadunt portum Todos los San-
 ctos.

1631

Anno 1631. Conventus protestantium
 Lipsiæ. Rex Hungariæ Ferd. III. Viennæ ce-
 lebrat nuptias. Gryphiswaldia à Svecis vin-
 dicatur occiso Perusio. Post varios conflictus
 Magdeburgum expugnatur à Cæsarianis:
 Conjicitur in flammis. Rostochium cingitur
 obsidione, & Wismaria: Hæc recipit Svecos;
 Illa natalitios suos Principes, mense Julio dicti
 anni: eductis Rostochio præfidiariis Cæsaria-
 nis à Virmontio. Nunc Rex Sveciæ majorem
 Germaniæ partem à Mari Balthico ad Mo-
 guntiam, victricibus armis subjugat.

Augusta

Augusta Vindel: in ditionem se dat. A. C.
 Regi Sveciæ. Imperator petens suppetias à 1632
 Rege Polon: repulsam fert. Tyllius Ingol-
 stadiæ moritur.

Prælium cruentum commissum ad op-
 pidum *Eügen* inter Cæsar: & Svecos, in quo
 Rex Gust: Adolf: victricem animam cum san-
 guine profudit.

Qui fugâ vitæ suæ consuluerant in prælio 1633
 ad *Eügen*/ Pragæ capite plectuntur. Georgius
 Lunæb. itemq; Wilhelmus Hassiæ Westpha-
 liam invadunt, Bernhardus Vinariensis Ba-
 variam. Omnia bello ardent.

Conventus Principum Inf: Saxoniz, Hal- 1634
 berstadii: & alius Francof. ad Moenum. Occu-
 pantur multæ urbes & *Opida* à Svecis; Pugna
 Nordlingensis, in qua Sveci aliquot primates
 capti.

Electo Saxo: cum Oxensternio frustra 1635
 agit de reducenda pace. Magdeburgum à
 Vinariensibus obsessum. Istic præfuerunt
 exercitui Dn. à Lohausen, & Wedelius. Star-
 gardia Pom. ferè redacta in Cineres. Grabo-
 via Meg: à Saxonis occupatur: Sveci plu-
 rimi internecioni dantur: quibus tamen haut
 multo post plæraque ex nutu fluunt. Ten-
 tantur Comiticia ab Imper. Dux Megap. Adol-
 fus

A. C. sus Frid: seriò studet pacem concinnare inter Saxonem & Oxensternium. Urbes anseaticæ conveniunt Bergerdorfi, ob pacem publicam.

1636 Conventus Ratisbonensis: in quo de novo Rege Romano, deq; pacis restitutione. Sperreuter capitur. Obit Augustus Senior Lunæb.

Ferdinandus III, filius Ferd. II. Rex Hung. & Bohem., eligitur Rex Romanorum Ratisbonæ. Mox coronatur Ferd. III. conjunx. Ferdinandus II. Romanorum Imperator diem obit. Itemq; Joh: Albertus Dux Meg: mense Aprili die 23, ætatis anno 46.

Ferdinandus III.

1637 Arnheimius in Marchia captus, abducitur ad Svecos. Bogislaus Dux Pom: exsui mortalitatem. Pacificatio Pragensis. Restituitur Lusatia superior Electori Sax: Præscribuntur certi pacis articuli Wilhelmo Hasso. Friderico, Regis Daniæ filio, homagium præstatur Stadæ. Hassia inferioris jam est misera conditio. Imperator se sistit in Conventu Ratisbon: Bredana obsidio continuatur. Lunæburgum libertati restituitur. Expugnatur Reinberga.

1638 Conventus Provincialis Viennæ. Conflictus

fictus ad Reinfeldiam : ubi Vinarienses vi-
ctores : & Reinfelda occupatur. Vexilla Pa-
risios delata, & oblata Regi Ludoico : Sed cum
proceres ejus regni fidem factis nollent adhi-
bere, jussi sunt etiam eò deduci captivi duo
Generales *Joh: de Werth/* juxtàque *Encken-
fort.* Brissacum cingitur obsidione à Bern.
Vinariense, & in hunc usq; Decembrem mox
expirantem, aliæ novellæ non dispalescunt
in vulgus, nisi quod duriter adhuc prematur.
Hanovia diutinè circumventa, & gravem sor-
tem perpeffa, intus summam rerum admini-
strante Jac: Ramsayo Scoto, immunis reddi-
tur ab his suis angustiis, per *ἀρχιεπισκοπῆς* Lud:
Henrici Nassovix Comitis. Arnhamius cu-
stodiam Svecicam evadens, revertitur in Ger-
maniam.

ROSTOCHIUM (dum Megapolis & pro-
vinciæ vicinæ afflicte habent, & extrema quæ-
que ferunt ab exercitu Imperatorio & Sveci-
co) neutrius factionis causam suscipit : Utriq;
tamen adversæ parti, prolixà præstat & amica
obsequia. Et hætenus usq; ad exitum De-
cembris hujus anni 1638, prudenti providoq;
consiliorum moderamine, civium firmâ con-
cordiâ, paratorum pro patria non solum pu-
gnare, sed & pulcram per vulnera mortem op-
pet-

F

pete-

petere, per misericordis Dei clementiam, rebus suis superest. Utinam ætatem superfit!

Munitio ad ostium Varni, à Casarianis primitus exstrui cepta; pòst occupata à Svecis, qvi exinde naves cum mercibus ultro citroq; commeantes, vectigalibus presserunt, obsideri cœpit 8. Martii, sub ductu Gallassii, præsentem manum obsidioni admovente Vitzthumio ab Ecckstett, Generali Saxonico. Duravit velitatio usq; in II. mensis. Pridie deditiois, Vitzthumius, globo sclopeti antrosum ictus, vulnerato cum aliis interaneis jecore, vitam commutavit cum obitu pio placidoq;. Eò igitur II. Martii fortalitium Warnmundenfè traditum fuit Imperatoriis, & Sveci inde, factâ mutuâ conventionè, secesserunt. Hi vero nihilominus in alto, hæut procul ab ostio fluminis, positis navibus, vectigal solitum à mercibus exegerunt. Cæterùm id negotiationis obstaculum Serenif: Rex Daniæ, missis eodem navibus suis, amovere studuit, liberataq; tum sunt à duro isto onere, merces Danicæ, Norvegianæ, Holfaticæ; usque dum mense Octobri impetita iterum fuit Munitio, à Carol: Gust: Wrangelio. Sed irritò conatu, abitumque inde iterum est 23 Octob. Triduo pòst curante & promovente Rege Christ: IV. præsi-

præsidium Cæsareum inde abductum navigiis in Holsatiam. Propugnaculum redditum, Rostochiensibus; qui protenus id demoliri aggressi, brevi solo æqvassent, nisi Sveci ex transverso irrupentes, eis fuissent impedimento. Sveci fortalitiu ceperrunt reparare: pristinatorum vectigalium exactiones restituere in integrum; ad quam faciem hodienu comparata manet Warnemundæ fortuna. Interea Bannerius cum milite suo vicina Rostochii oppida occupat, & gnauiter depopulatur, periclitaturus fortunam suam alicubi. Interea etiam, dum totis usq; adeo turbatur agris, ad sospitandam publicam rem, cives symbola argentaria conferre iubentur: experiuntibus academicis eandem sortem, quam & passus est Clerus Gallicus sub Ludoico XIII. nuperrimis annis, uti meminimus in fine particulæ 4.

Dum hæc geruntur, mense Octob. Sveci invadunt oppida Megapolitana, Gustrovium, Butzovium, Sverinum, civesque valde affliguntur, jam ante dura quæq; passi à peste, aliisque ærumnis. Itidè fama est publica, Comitia futura & consultationes initum iri de pace constituendâ. Faciat clementis: Jehova, princeps pacis, ut tandem Germania, post varios casus, post tot discrimina rerum, compos reddatur antiquæ tranquillitatis & felicitatis.

PARTICULA 2.
Imperatores Turcici.

Jam olim biceps facta est aquila Romana, diffisso aut gemino capite incedens. Unum caput tenuerunt hactenus Imperatores Germani; alterum mansit in Oriente & Græcia, ubi apud Turcas viget in hunc usque diem.

Sub Carolo M. & seq. aliquot
Impp.

Caroli coævus fuit Nicephorus, primus Orientis Imperator, Germanis correspondens: Eum in Caliphatu sequuti sunt (sub Ludov: pio) Amurathes; hujusq; filius Bajazethes, quem devicit Scyta Tamerlanes, inclusumq; ferreæ caveæ secum circumduxit, ut quoties hic Tyrannus equum conscenderet, illi Imperator supponeret tergum, scabelli instar; Imp: tamen hujus carceris pertœsus, caput ad ferramenta caveæ allisit, malens semel fortiter mori, quam diu ignominiosè torqueri.

Hoc tempore Saraceni Insulam, olim Cretam dictam, ceperunt appellare Candiam: Apud eosdem Caliphâtus (dominatus) dividitur. Idem evertunt Syracusas. In oriente Basilius suam fabulam peragit. Sub

Sub Carolo IV. & seqq.

Constantinopoli contentiones movet Johannes Palæologus. Turcis imperat dux Solimannus, & mox Amurathes, qui urbes multas capit, in confinibus Thessaliæ, Thraciæ, Mesopotamiæ. Porrò in Oriente dominatur Solyman. Bajazetis filius. Post Amurathes II. Mechmedi successor, qui quidquid à Temire ereptum fuerat, restituit.

Sub Friderico III.

Floruit in Oriente fortissimus Scanderbeg, cum quò improspere militat Amurathes. Mahumetes expugnat Constantinopolim, & Trapezuntem.

Sub Carolo V. & seq.

Plurima generose & feliciter exequitur Solymanus Turca, in Asia, Africa Barbaria, Apulia Italiæ, Hungariâ: Quin & Viennam aggreditur. Post, Christianos debellat in mari mediterraneo. Venetis Cyprum eripit.

Sub Rodolfo II.

Croatia impetitur à Mahomete filio Amurathis: Is ipse ambiguo Marte in Ungaria congregitur cum Maximil: & Matthiâ Archiducibus.

Sub Ferdinand. II.

In Oriente dominatur apud Turcas Os-

F 3

manes,

manes, militans infeliciter cum Polonis: strangulatus à Mustapha.

Quæ post hæc gesta sunt, non est operæ precium vobis enarrare: satis est vos scire, qui hodie Turcis imperat esse Sultanem Amurathem Quartum.

PARTICULA 3.

Res Ecclesiastica.

A multis jam seculis, in Ecclesia Catholica primatum obtinuerunt Pontifices, qui caput Apostolicæ suæ sedis fecerunt Romam: & longo ordine alii aliis successerunt; Penes hos summa fuit autoritas, non solum in Ecclesiasticos, sed etiam, ut ipsi profitentur, in Imperatores, imò in Verbum Dei. Nomina singulorum apud alios legere poteritis. Hic verba cogimur compendifacere.

Sub Ludov; Pio & seq.

Constantinopoli publicitus interdicitur Imaginum cultus. Romanus præsul est Gregor: qui instituit festum omnium Sanctorum. Sequentibus annis iterum locus datur Imaginum Venerationi. In Rugiam sese inferunt Monachi Corbieneses. Berengarius in articulo de Sacramento turbat Ecclesiam. Romæ tres simul Papæ. Incepit Ordo flagellantium Religioso.

gioforum. Post Leonem 4, Romæ Pontificatum administrat Johannes VIII, seu potius Johanna foemina.

Sub Henrico IV.

Papa Gregorius vehementer urget Cœlibatum. Ad Christi cognitionem perducuntur Livoni.

Sub Carolo IV.

Romæ reviviscit Jubilæum annorum 50. Papa Clemens Ecclesiasticam sedem occupat, sub quo multorum annorum schisma. Vulgatam Pontificiorum Doctrinam castigare, & erroris convincere cepit Johannes Wicles, Anglus, Professor Academ: Oxoniensis anno 1370. Quem secutus est Joh. Hufs, excellens martyr, anno 1415, ob saniozem & puriorem verbi divini confessionem publicè damnatus ad ignem; post quem sequenti anno itidem combustus fuit eadem de causa Hieronymus Pragensis.

Sub Carolo V.

Concilium Tridentinum. Societas fratrum Jesu primordia ducit. Anabapt: insanire ceptant. Paulò ante Caroli V. tempora Anno 1517. Magalander Lutherus cepit adversus inquinamenta Papistica insurgere, eoque ipso anno quo Carolus V. coronatus est, 1519, di-

F 4

sputa-

sputavit Lutherus contra Indulgentias cum Eccio; Eodem anno orsus est Zwinglius. Anno sequenti Lutherus combussit Jus Canonicum Wittebergæ publicè; haut secus ac Papa ipsius libros consecravit Vulcano, (vivebant eâ ætate Leo X. & Hadrianus VI.) Anno 1521. comparuit Lutherus in Comitibus Wormatiensibus; Anno 1530 edita est August. Confessio, & oblata Imperatori ac proceribus Imperii. Anno 1534. primum Germanicè edita sunt Biblia, quando 12 annis ante prodierat Germanicum N. Testamentum. Anno 1546 habitum est Concilium Tridentinum, & finitum anno 1553. Tum quoque fabricatum est scriptum illud rō Interim. Sub eodem Cæsare vigerunt Erasmi. Roter. Phil. Melanthe.

Sub Maximil: II.

Formula Concordiæ confecta. Flacii error de Peccato originis.

Sub Rudolpho II.

Jesuiticus ordo nimias vires sumens, & ultra terminos egressus, invisus redditur Polonis, Hungaris, Anglis; Galli modicè illi favent, & quidem certis conditionibus.

Correctum est Calendarium à Gregorio XIII. Pontifice, exq; Mense Octobri exempti 10. dies.

COMPEND: HISTOR:

83

dies, quibus novum hoc Calendarium Gregorianum antevertit antiquum Julianum: Sub eodem confectus fuit liber Concordiæ, & manu subscriptâ plurium Procerum Imperii, civitatumq;, confirmatus. In Hollandia controversiæ Ecclesiasticæ Arminianæ. Prima Fama Fratrum Rosæ Crucis.

Sub Matthia.

Indictum celebratumque Festum Jubilæum anno 1617, in memoriam purioris lucis Evangelicæ, accensæ à Luthero ante seculum. Concilium nationale in Hollandia ob Arminianismum. Phanaticus Elias Metz, Christum se esse profitetur.

Sub Ferdinandis

II. & III.

In Italiâ Romani sede præest Papa Urbanus VIII. Per Germaniam ærumnabilis est Ecclesiæ & tristis facies. Religionis reformatio; Evangelicorum proscriptio; Rapinæ, cædes, incendia, quotidiana sunt exercitia. Talia pati jubentur Christiani à Christianis, Lutherani à Lutheranis. *Non hic lupi mos, nec fuit Leonibus Unquam, nisi in dispar, feru.*

E 5

PAR-

PARTICULA 4.

Res Gallicæ.

Non patitur compendii ratio plenam
seriem historiarum Gallicarum contexere; &
Pauca hæc sufficiant.

Sub Henrico IV.

Regno Galliæ præfectus Philipp. I. puer
novennis; Sub eo adulto gestum fuit bellum
sacrum, exercitu ducto in Syriam & Palæsti-
nam, adversus Solimannum, qui in eo præ-
lio victus fuit, cæsusq; ejus miles.

Sub Carolo IV. & seq.

Philippus Vallesius dominum se facit Del-
phinatus. Post eum Carolus Quartus, Rex pro-
digus, crudelis, insanus. Bellum inter Aure-
liani & Burgundiæ Duces, multorum causa
malorum.

Sub Friderico III.

Gallis imperans Carolus 7, excludit è re-
gno suo Anglos. Sequitur Ludovicus 7, prin-
ceps ingenii acris & versuti. Carolus 8. ori-
ginem præbet odii acerbi inter domos Bur-
gundicam & Francicam, raptu Annæ Britan-
nicæ.

Sub Carolo V.

Franciscus I. rebus gestis gloriam acqui-
rit,

COMPEND: HISTOR:

fit, partim anteqvam fieret captivus, partim
captivitate solutus.

Sub Maximil: II.

Anno 1572 peracta est horrenda & cru-
enta Laniena Parisiensis, dum celebrarentur
nuptiæ Henrici Navarræi, quâ trucidati sunt
ultra homines 60000, religionis reformatæ.

Sub Rodolfo II.

Henricus 3. impetitur & vellicatur diver-
fis bellis à Navarræis & Guisianis, quorum du-
ctor Guisus firmatur copiis sacræ Ligæ. Rex
occiditur. Succedit ei Henricus, ordine 4.
Navarræus, Ligæ strenuus adversarius. Is me
præsente & spectante Parisiis transfossus fuit,
à Jesuitici ordinis assecla Francisco Ravallac
Anno 1610. mense Majo, postquam biduo
ante Conjux ejus Regio diademate esset or-
nata. Relicta hæc nova Regina mater Ludovici
XIII. præses mansit Regni, quoad filius Ludovi-
cus ex ephebis excessit.

Sub Matthia I.

Tum ipsemet Ludovicus 13. præest Re-
gno. Marchio de l'Ancre, Conchini dictus,
fabulam suam peragit tragicâ Catastrophe.

Sub Ferdinando II. & III.

Dissidia inter Regem Ludov. 13. ejusque
fratrem & matrem; quæ tamen non diu post
som-

composita sunt. Tholosæ decollatur dux
Montmorancius ætatis anno 35. Rex Lotho-
ringiam subrugat. Galli & Hispani bellige-
rant invicem. Rex Ludoicus, pro colligendis
suppetiis militaribus censum subditis indicit:
coactiq; sunt etiam Symbolon illuc conferre
omnes Clerici, nemine immunitate donato;
scilicet id imperante necessitate, quæ negatur
legem agnoscere. Ludovico nascitur filius
primogenitus, Delfinus Gallia, hæ res futurus
Regii diadematis.

PARTICULA V.

Historia Danica collaterales.

Sub Carolo Magno.

Quid in provinciis hisce, populisque a-
stum sit ante & circa tempora Caroli Magni,
id non habeo vobis bonâ fide recensere: quû
me nulli scriptores scientem reddiderint. Se-
quentibus tamen annis Dania coluit suos Re-
ges, quorum nomina ordine hic nequeunt
poni ob angustias.

Sub Carolo IV. & seqq.

Waldemarum ultimus, bella gessit cum
Svecis. Margaretha filia Waldemari, mater
Olai, Albertum Sveciæ regem bello superat,
& capit: Dominanturq; mater & filius: & fan-
eitur, ut Dania, Svecia, Norvegia, uni Regi
mare-

COMPEND: HISTOR:

78 89
maneat subjecta. Olao mortuo à Margaretha adoptatur Ericus X. : quem sequitur Christophorus Bavarus, nepos Margar: ex sorore; tumq; aliquamdiu in Dania viguit Dynastia exterorum, præcipuè Ducum Holsat: & Schlesvic.

Sub Friderico III.

Rex Daniæ factus Christianus I. (Christiernus I.) antea Comes Oldenburgensis; Monarcha totius Septentrionis, & trium Regnorum Dan: Svec: Norv:

Sub Carolo V.

Acceperat quidem à patre suo Christ. I. filius Christiernus II. tria septentrionis regna; Verum cum hic ob tyrannidem pulsus esset in exilium, & rejectus à subditis, oblatum est regnum Friderico I. Christiani patruo, & tum quidem segregatum est Regnum Sveciæ à cæteris, ejusq; Rex factus Gustavus, relictis reliquis duobus Christiano III.

Sub Maximil. II.

Lis, adeoq; bellum ortum gestumq; est inter Reges Sveciæ, Daniæ, & Lubecenses: sed brevi reditum ad concordiam. Filius Christ. 3. Fridericus II. Rex Daniæ & Norveg.

Sub Rodolfo II.

Friderici II. filius Christianus IV. utriusq; Regni

Regni gubernacula feliciter dirigit. Condit
urbes aliquot novas, & Academias erigit. Cum
Carolo Rege Sveciæ, & Adol. Gust. Car. fil.
bellum init, & perficit prosperiter.

Sub Matthia I.

Composita lis & bellum inter Reges
Dan: & Svec: itemque Moscovitam.

Sub Ferdinando II.

Rex Christ. IV. novum pangit foedus cum
Ordinib. Hollandicis. Cum Svecis quoque
amicabilem pactionem init. Sub eo pericli-
tatur Holsatia pressa à Cæsarianis. Movet
nonnulla adversus Hamburgenses.

Sub Ferdinando III.

Idem Rex Christ: IV. curæ sibi esse pati-
tur afflictæ Germaniæ sortem. Quocirca Rex
tranquillitatis amantissimus, in id incumbit
pro viribus, ut pax & animorum unio, com-
positis dissidiis, reducatur. Faveat illi æther.

PARTICULA VI.

Historia Svecica correspondentes.

Sub Carolo IV.

Svecicæ historiæ multo sunt juniores &
sejuniores Danicis, si spectemus ætatem ante-
gressam Carolum M. Regnante Carolo 4, Sve-
ciæ imperio præfuit Albertus, Dux Megapoli-
tanus;

tenus: postidea captus à Margarita, Daniæ reginâ: tandem, ut mox dictum, Sveciæ Daniæ regibus cessit: subjectaque mansit ferè usq; ad Maximil. II; Post imperii proprii potestatem recuperavit.

Sub Rodolfo II.

Cum patrum nostrorum memori sà Sigismundo rege Poloniæ, Sveciæ coronam gestante, Carolus dux Sudermanniæ, parvus ipsius, constitutus esset præses aut vice Rex Sveciæ, ipse postea Regis titulum assumpsit. 1607. retinuitq; imperium. His continuata illa bella inter Svecos & Polonos. Moritur is Carolus 1611. Ei succedit filius Gust. Adolph.

Sub Mattiæ I.

Sveci cum Moscis continuam hostilitatem diu exercuerunt. Eam tollit, & ad amicum fœdus perducit Gujavius, electus Rex & coronatus 1617.

Sub Ferdn. II.

Pacem Gustavus inituⁿ Rege Daniæ, Holmæstadii 1619. Rigam Livoniæ capit: Uxorem sibi associat Eleonoram, Brandeb. Similiter cum Polonis sancit concordatq; inducias: 1624. Post: Alia illi cum Boruis jurgia, quæ cum victoriâ terminat. Tandem in Germaniam movit, laturus opem auxiliis Ecclesiæ rebus: ubi

ubi glorioſe & feliciter debellatis provinciis
urbibus, populis, Victor occubuit, ad Luzan
1632. Exequiæ illi factæ ſunt, cadaverque ave-
ctum in Sveciam 1634. Reliquit filiam Chri-
ſtinam, cui ſervatur diadema Regium Sveci-
cum. Poſt Guſtavi diſceſſum è mortalitate,
Duce exercitus illius bellum continuant in
Germania, uſq; ad incipientem annum 1639.

Sub Ferdinand. III.

Ob bellum Germanicum Svecia juven-
tute ſua nuntur: Comitia celebrantur. Gra-
ves contributiones procedunt.

1639

Sveco-Vitriennes poſt Briſacum occu-
patum Burgundia, petuat, per quam victri-
cia ubique ſigna circumferunt, Pontarluno,
Joux, & aliis urbibus & arcibus potiti. Fri-
burgum Miſniæ, ſecvano ſucceſſu, à Svecis
oſfidetur. Cæſares Saxonici ad oppidum
Chemnitium in ſign clade à Svecis afficiun-
tur. Banerius in Bohemiâ Mandatum de
afflictis Bohemiæ exilibus Lutheranis in in-
tegrum reſtituendis & recipiendis propolari
eurat. Pirnavium, oppidum in confinio Bo-
hemiæ & Saxoniz ad Albim poſitum, Saxo-
nici præſidio Svecico exuere diverſis vicibus
moliuntur, conatu ipſorum fortunâ fru-
ſtrante. Livonia ſubita Brandeburgicorum
quorum

tanus: postea captus à Margarita, Daniæ reginâ: tandem, ut mox dictum, Sveciæ Daniæ regibus cessit: subiectaque mansit ferè usq; ad Maximil. II; Pòst imperii proprii potestatem recuperavit.

Sub Rodolfo II.

Cum patrum nostrorum memoria, à Sigismundo rege Poloniæ, Sveciæ coronam gestante, Carolus dux Sudermanniæ, patruus ipsius, constitutus esset præses aut vice Rex Sveciæ, ipse postea Regis titulum assumpsit 1607. retinuitq; imperium. Hinc continuata illa bella inter Svecos & Polonos. Moritur is Carolus 1611. Ei succedit Gust. Apolph.

Sub Matthia I.

Sveci cum Moscis continuam hostilitatem diu exercuerunt. Eam tollit, & ad amicum fœdus perducit Gustavus, electus Rex & coronatus 1617.

Sub Ferdin. II.

Pacem Gustavus inquit cum Rege Daniæ, Holmæstadii 1619. Rigam Livoniæ capit: Uxorem sibi associat Eleonoram, Brandeb. Similiter cum Polonis sancit concluditq; inducias: 1624. Pòst: Alia illi cum Borussis jurgia, quæ cum victoriâ terminat. Tandem in Germaniam movit, laturus opem afflictis Ecclesiæ rebus:

G ubi

ubi gloriôsè & feliciter debellatis provinciis, urbibus, populis, Victor occubuit, ad Luzam, 1632. Exequiæ illi factæ sunt, cadaverque avectum in Sveciam 1634. Reliquit filiam Christianam, cui servatur diadema Regium Svecicum. Post Gustavi discessum è mortalitate, Duces exercitus illius bellum continuant in Germania, usq; ad incipientem annum 1639.

CONTINUATIO CRONII LAUREMBERGIANI

ad nostra usq; tempora.

LECTORI S. Non opera precium fore arbitror, singulas rerum ab Excessu Laurembergii p. m. ad nostra usq; tempora gestarum minuzias sub certas classes & titulos cogere, cum peculiare titulos paucitate suâ non mereantur. Imò unusquisq; illas ad sua loca, praviâ auctoris Methodo signata, facile referre potest. Itaq; res hoc tempore, præsertim in tractu Europæo gestas, ordine annorum sibi invicem succedentes, prout se in calamum effundunt, enarrabimus, & summa rerum capita, sicut ab autore factum, delibabimus.

Res ab Anno 1638, usq; ad præsentis anni 1642 curriculum gesta

Sub Ferdinando III.

A. C. Dux Vinariensium Bernhardus, Urbem
1639. Brisau.

Brifacensem, ingenti molimine obsessam, & A. C. Sigunthinâ fame penè non enectam, Victor 1639. ingreditur, & expirantem annum 1638 egregiâ victoriâ terminat. Burgundia victricibus armis penè tota à Sveco-Vinariensibus subjugatur. Pirnavium, Saxonix oppidum in confinio Bohemix situm, à Saxonice iteratis vicibus, sed toties frustrato successu, oppugnatur: quod tamen postea ab ipsis Svecis diruitur, & solo æqvatur. Sveci, Duce Bannerio, Cæsareanos ad oppidum Saxonix Chemnitium, adoriuntur, & victoriam opimis onusti spoliis reportant: Qui postea Bohemiam numerofo milite infestat, ibidemq; Cæsareas cædit copias, Duce Montecuculi & Hofkirchio captis. Cæsareo Bavarici Obsidionem Duellii, seu arcis *Sobentwiel*, quæ ipsis multâ sanguinis & pecuniæ profusâ copiâ constitit, eventu conatibus ipsorum non respondente, solvere coguntur. Livonia subitâ irruptione militum Brandeburgicorum, Duce Hermanno *Bohe*, turbatur, & panico terrore afficitur: quorum tamen plurima pars virtute militum præfidiariorum Rigenfium cæsa est, reliquis vitæ incolumitatem fugâ quærentibus. Jesuitæ centesimum à fundato suo Ordine annum Romæ & Viennæ magnâ cum solemnitate celebrant. Galli Hefdinum, Artesiæ oppidum

A. C. pidum, oppugnant & expugnant. Theonis-
villæ à Gallis facta obsidio, quam Picolominius
Cæsareorum Generalis memorabili exercitûs
Gallici strage solvit. Turbæ Scoto-Anglicæ
in nervum, adeoq; apertum bellum erumpunt.
Bernhardus, Dux Saxoniz & Vinariæ, post res
multas præclare à se gestas, gloriosam DEO a-
nimam Neoburgi ad Rhenum reddit, amplissi-
mâ suis legatione factâ. Conventus S. R. Im-
perii, & Septem-viralis Collegii Principum
Norimbergæ. Celebris Naumachia inter
Hispanicam & Hollandicam Classem in portu
Angliæ, Duyns vocato, commissa, ubi Hollan-
di superatâ classe Hispanorum victoriam re-
tulerunt, in cujus rei memoriam triumphales
in Bataviâ accensi sunt ignes.

1640 In demortui Magni Turcarum Sultani
locum frater ipsius IBRAIMUS PRIMUS cog-
nominatus ad regni Turcici gubernacula eve-
hitur. Lis inter Regem Daniæ, & Belgii con-
fœderati Status de exactione telonii in Cim-
bricâ Chersoneso. Banerus suas cum Lune-
burgicis & Hassiacis copias conjungit, & ad
Salsfeldam è regione Cæsareanorum castra
metatur. Galli Atrebatum, urbem Artesiæ
munitissimam, post operosam obsidionem,
deditione capiunt, cui victoriæ paulò post ad-
jungitur Augusta Taurinorum. Regina Sve-
ciz

ciæ Vidua asportata secum omni pretiosâ su- A. C.
pellectile clam ex Sveciâ in Daniam discedit.

Comitia Imperii Ratisbonæ celebrantur, ad
quæ diverforum Imperii Principum & Urbium
Legati mittuntur. Tria in illis capita rerum
ponderanda. 1. quâ ratione tranquillitas &
pax in Imperio Romano stabiliri possit. 2. qui-
bus auxiliis & mediis bellum, ad pacem obti-
nendam, gerendum sit. 3. Quomodo colla-
bsæ in Imperio Romano justitiæ sit succurren-
dum. Regnum Catalonia Hispanorum jugo
excusso se in libertatem asserit. Motus bel-
lici in Scotiâ & Angliâ continuantur. Chri-
stianus Udalricus, Daniæ Regis filius, terge-
mino sclopeti ictu occiditur. Cæsareani ad
oppidum Hassiæ Ziegenhain insigni clade à
Svecis, Duce Reinholdo Rosâ Livono, affici-
untur. Elector Brandenburgicus Georgius
Wilhelmus è statione vitæ decedit, in cujus
defuncti locum postea successit Filius Frideri-
cus Wilhelmus, obtento à Polonia Rege
Prussæ Electoralis feudo. Gulielmus, Prin-
cipis Auraici Filius, cum Meladiâ Mariâ, Re-
gis Angliæ Filiâ, sponsalia contrahit.

Catalonia defectionem excipit longè pe- 1641
riculosior Lusitaniæ rebellio, in Regem legi-
timo Regni herede, Duce Bregançaõ, Dn.
Johanne IV, electo. Copiæ Svecorum.

G 3

Schlan-

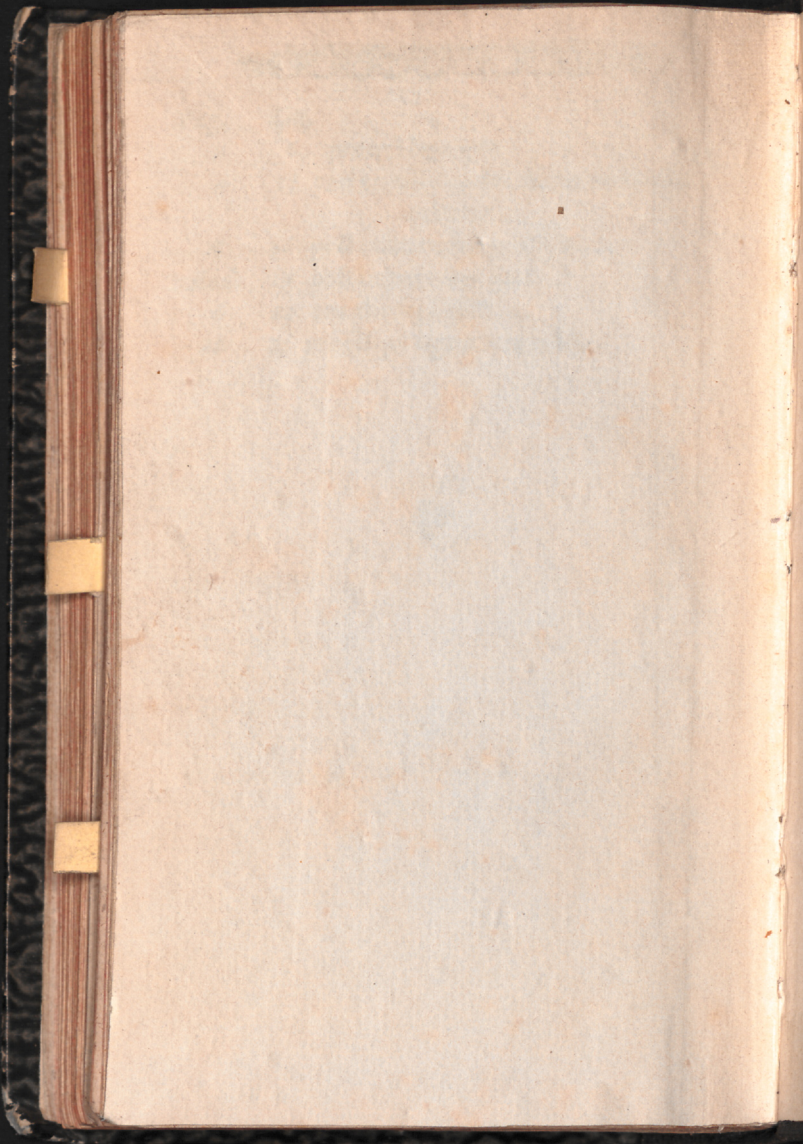
A. G. Schlangiana ad Neoburgum intercepta, quo accepto nuncio Bannerius Chamio castra movet, & per Bohemiam in Saxoniam fugit. Georgius Dux Luneburgicus debitum naturae Hildeshemii perfolvit. Joannes Bannerus, Excellentissimus Svecici Martis Archistrategus, diem suum Halberstadii obit, cujus optio factus fuit Generalis Leonhardus Torstenhohnius. Wolfferhytum Svecico-Luneburgicis copiis, inundatione aquarum factâ, obsidetur, fortunâ conatus eorum eludente, ideoq; obsidionem solvunt. Gennepa confœderatorum Statuum armis expugnatur. Amnistia generalis in Ratisponensibus Comitibus concluditur & publicatur. Discessum est ex Comitibus Ratisponensibus. Duellium iterum, à Sperreutero, sed, ut antea, frustrato successu, obsidetur. Ferdinandus de Austria, Frater Hispaniarum Regis Catholici, Brûxellis supremum vitæ diem claudit. Tractatus de restitutione Palatinatus inter Electorem Palatinum, & Ducem Bavariæ Viennæ agitantur. Göttinga irrito conatu à Cæsareanis obsessa. Aria Gallorum potestati excussa Hispanis rediditur.

1642 Hasso Vinarienses Vefaliæ Rhenum trahunt, & Copias Cæsareanas, duce Lamboyo, extremâ clade mactant. Gustavus Hornius, Sve-

Svecorum Campi Mareſchallus, & Cæſareus Generalis Joannes de Werth, permutatione factâ, in libertatem aſſeruntur. Princeps Aularicus Copias Confoederatorum Statuum in campum educit, ſuaq; Weimarienſium caſtris propius admovet. Militiæ Sveciæ Generalis Torſtenſohnius cum ſuo exercitu in Sileſiam movet, & Glogaviâ Majore potitur. Victoria ubiq; per Sileſiam arma circumfert, Cæſareumq; Exercitum maximâ ſtrage affectum funditus delet, Ipſo Duce Generali Francisco Alberto in prælio mortem opperente. Comes de Guiche cum ſuis copiis totis caſtris ab Hiſpanis, dūce Francisco de Melo, exutus & cæſus eſt. Perpignianum à Gallis arctè & magno opere in hunc uſq; diem obſidetur. Hiſpanorum copiæ à Gallis ductu Monſ. la Motte tribus vicibus ad oppidum Couliere in Catalonia acciſæ & proſtratæ, quæ poſteâ victorum poteſtati ceſſit. Et ita facta eſt obſidionis illius, & hujus appendicis

F I N I S.

tum. Nam unâ Po
proxima ferè eman
lumen obfuscat m

6. Causas Int
tuor: 1. Partialen
nullorum Civium
tentia &c. Tales
alios, è suo arbitrio
Contra Senatum f
non potest non tu

7. 2. Nimia al
per contemptum,
tio, & nisi remedi
res & ipsa periculo

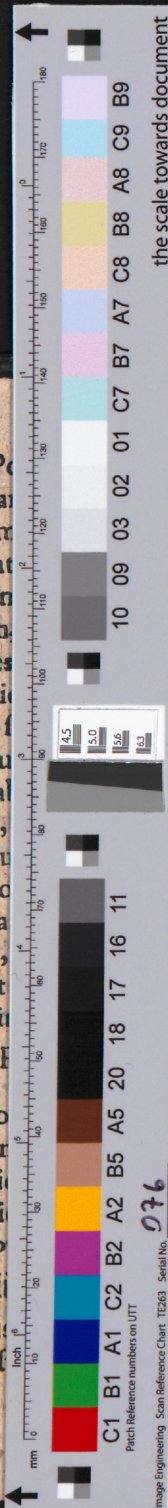
8. 3. Magistra
tum vocantur illi,
tur Senatum; aut
turbas leves oppri
nimis multi cives p
in Rempubl.

9. 4. Religio
10. Causa cor
feditio, quæ si levi
morbum: si gravi

CAP

De Remedi

1. Solliciti sumus
succurri potes

ariè crescente,
modum majus
ntes facio Qua
inentiam non
ore, divitiis, po
se contemnunt
fare conantur:
vulgas. Hinc
espublica.

orum civium
nde oritur coi
desperatio, quæ
olitrix.

Cum in Sena
tio prosequun
neq; gliscentes
Deniq; dum
les recipiuntur

, Discordia vel
dat: Republicæ
verniciem.

Reipubl.

mediis, quibus
ubl.

2. Prin